

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 2005-2006

27 JANVIER 2006

Proposition de loi visant à instaurer une réforme globale du divorce

(Déposée par Mme Christine Defraigne)

DÉVELOPPEMENTS

A. NÉCESSITÉ D'UNE RÉFORME GLOBALE DU DIVORCE

Depuis longtemps, tous les observateurs du droit familial s'accordent à considérer que l'institution du divorce nécessite en Belgique une réforme globale, qui la refonde de façon cohérente et en accord avec les besoins actuels de notre société.

C'est la raison pour laquelle les auteurs — la même proposition a été déposée par Mme Marie-Christine Marghem et M. Olivier Maingain à la Chambre des Représentants — ont souhaité déposer la présente proposition de loi. Ils ont travaillé en étroite collaboration avec l'unité de droit familial du centre de droit privé de l'ULB, dirigée par M. Alain-Charles Van Gysel, qui a constitué en son sein un groupe de réflexion présidé par Mme Nicole Gallus, même si sur certains points ils ont apporté leur vision personnelle. Ils ont également voulu tenir compte de l'avis rendu par le Conseil de l'ordre français des avocats du barreau de Bruxelles ainsi que de la législation française.

Les objectifs rencontrés par cette proposition de loi sont :

- la simplification;
- l'assouplissement;
- ainsi que l'élargissement de la palette des possibilités de divorcer.

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 2005-2006

27 JANUARI 2006

Wetsvoorstel tot instelling van een algemene hervorming van de echtscheidingsprocedure

(Ingediend door mevrouw Christine Defraigne)

TOELICHTING

A. NOODZAKELIJKE ALGEMENE HERVORMING VAN DE ECHTSCHEIDINGS-PROCEDURE

Sinds lang zijn alle bij het familierecht betrokken waarnemers het erover eens dat het instituut huwelijk in België een algemene hervorming vergt, om het een nieuwe coherente grondslag te geven die in overeenstemming is met de huidige behoeften in onze samenleving.

Daarom wensten de indieners dit wetsvoorstel — hetzelfde wetsvoorstel werd in de Kamer van volksvertegenwoordigers ingediend door mevrouw Marie-Christine Marghem en de heer Olivier Maingain — voor te leggen. Daarbij hebben zij nauw samengewerkt met de vakgroep familierecht van het *Centre de droit privé* van de ULB. Die vakgroep staat onder leiding van de heer Alain-Charles Van Gysel en heeft een werkgroep opgericht, onder het voorzitterschap van mevrouw Nicole Gallus. Toch hebben de indieners op bepaalde punten ook hun persoonlijke visie gegeven. Voorts hebben zij rekening gehouden met het advies van de *Conseil de l'ordre français des avocats du barreau de Bruxelles*, alsook met de Franse wetgeving.

De doelstellingen van dit wetsvoorstel zijn drieërlei :

- vereenvoudiging;
- versoepeling;
- alsook verruiming van de waaier van echtscheidingsmogelijkheden.

Simplification : une seule cause de divorce : la désunion irrémédiable.

L'assouplissement :

D'une part, contrairement au divorce pour faute actuel, on ne parle plus de « excès, sévices, injure grave ou adultère » mais de « comportement qui rend raisonnablement impossible la poursuite ou la reprise de la vie commune ».

D'autre part, la proposition prévoit la possibilité de divorcer par consentement mutuel alors que les époux n'ont pas établi un accord sur toutes les modalités du divorce.

Enfin, le passage d'une procédure à l'autre est facilité.

Elargissement de la palette : s'inspirant du droit français, la proposition permet à un conjoint seul d'introduire sa requête en divorce — sans devoir se fonder sur une séparation de plus de 2 ans ou une faute de son conjoint — qui, si elle est acceptée par l'autre conjoint, pourra fonder le divorce.

B. INNOVATIONS PROPOSÉES PAR LES AUTEURS

Les lignes de force de la proposition de loi sont les suivantes :

1. Une cause de divorce unique : la désunion irrémédiable

Les auteurs de la proposition sont partis de la constatation que, dans le fondement des choses, l'échec de la vie conjugale est la véritable cause de tout divorce.

Le comportement fautif d'un des époux, ou des deux, ne peut donc plus être retenu comme axe fondamental du droit du divorce.

Cependant, l'état matrimonial ne saurait être le seul où les manquements aux obligations consenties restent sans conséquence aucune.

Le texte retient donc le comportement qui rend raisonnablement impossible la poursuite de la vie conjugale comme une des manifestations, parmi d'autres, de l'échec de la vie conjugale, mais sans donner à cette cause une connotation morale, ni des conséquences excessives sur les effets.

Vereenvoudiging : één enkele echtscheidingsgrond : duurzame ontwrichting van het huwelijk.

Versoepeling :

Enerzijds zou het, in tegenstelling tot de huidige echtscheiding op grond van schuld, niet langer gaan om « gewelddaden, mishandelingen, grove beledigingen of overspel », maar gedrag « dat de voortzetting of de hervatting van het samenleven redelijkerwijze onmogelijk maakt ».

Anderzijds voorziet het wetsvoorstel in de mogelijkheid om met onderlinge toestemming uit de echt te treden, zelfs al hebben de echtgenoten niet over alle aspecten van de uitvoering van de echtscheiding een akkoord bereikt.

Tot slot zou het makkelijker worden om van de ene procedure naar de andere over te stappen.

Verruiming van de waaier van echtscheidingsmogelijkheden : met het Franse recht als inspiratiebron maakt dit wetsvoorstel het één enkele van de echtgenoten mogelijk een vordering tot echtscheiding in te dienen, zonder dat de betrokkene zich moet baseren op een scheiding van meer dan twee jaar of op een fout van de andere. Zo de andere echtgenoot zulks aanvaardt, kan dat een grond tot echtscheiding vormen.

B. DOOR DE INDIENERS VOORGESTELDE VERNIEUWINGEN

De krachtlijnen van het wetsvoorstel zijn de volgende :

1. Één enkele echtscheidingsgrond : de duurzame ontwrichting van het huwelijk

De indieners van het wetsvoorstel zijn uitgegaan van de vaststelling dat de mislukking van het echtelijke samenleven fundamenteel de ware oorzaak is van alle echtscheidingen.

Het foute gedrag van één of van beide echtgenoten mag dus niet langer in aanmerking komen als grondslag waarop het echtscheidingsrecht is opgebouwd.

Toch kan de huwelijkse staat niet de enige zijn waarbij tekortkomingen inzake de aangegane verplichtingen absoluut geen gevolgen hebben.

De tekst behoudt gedrag « dat de voortzetting of de hervatting van het samenleven redelijkerwijze onmogelijk maakt » dus als een uiting — onder andere uitingen — van de mislukking van het echtelijke samenleven, maar zonder aan die grond een morele connotatie te verbinden, noch buitensporige gevolgen voor de effecten ervan.

Les auteurs ont veillé à ce que, dégagé de la notion de faute, le divorce ne devienne pas, quant à ses conditions d'obtention, une faculté de répudiation pure et simple, sans que, préalablement, un accord ait été pris ou une action lancée sur certains éléments jugés fondamentaux pour déterminer, dans l'immédiat, les conditions de vie des époux et de leurs enfants.

De même, quant aux conséquences, notamment pécuniaires, du divorce, il a été veillé à ce qu'il ne devienne pas une institution déséquilibrée, donnant lieu à des conséquences trop lourdes pour l'un ou l'autre des époux après la dissolution de l'union.

2. Les différentes formes possibles de la désunion irrémédiable

La présente proposition de loi prévoit que la preuve de la désunion irrémédiable peut prendre quatre formes différentes.

2.1. *Les deux époux demandent conjointement qu'il soit mis fin à l'union conjugale.*

Il s'agit du pendant du divorce par consentement mutuel actuel. Cependant, contrairement à cette procédure où un accord sur toutes les modalités du divorce doit être trouvé (garde des enfants, contribution et pension alimentaires, etc.) avant que la demande en divorce ne puisse être introduite, la proposition de loi prévoit que les époux pourront introduire conjointement leur demande alors que les accords ne sont que partiels, voire inexistantes.

2.2. *L'un des époux demande qu'il soit mis fin à l'union conjugale et l'autre époux accepte le principe de la rupture du mariage.*

Cette preuve de la désunion irrémédiable est inspirée de la législation française qui répond à un besoin, une évolution pratique. Il arrive très fréquemment qu'un des conjoints soit plus mûr dans sa réflexion sur l'échec de la vie en commun. Actuellement, aucune procédure ne lui permet d'introduire une procédure en divorce (pas de consentement mutuel, pas de séparation de fait de plus de deux ans, ni comportement fautif). « Le divorce accepté » comble cette lacune.

Afin d'éviter d'introduire une sorte de « divorce répudiation », l'acceptation par le conjoint défendeur est nécessaire. Elle se fera dans des conditions

De indieners hebben erop toegezien dat echtscheiding zonder het begrip « schuld », met betrekking tot de voorwaarden om ze te verkrijgen, geen loutere mogelijkheid tot verstoting wordt zonder dat vooraf enig akkoord is gesloten of enige actie is ondernomen over bepaalde elementen die fundamenteel worden geacht om de levensomstandigheden van de echtgenoten en hun kinderen in de onmiddellijke toekomst te bepalen.

Zo is er inzake de met name geldelijke gevolgen van de echtscheiding ook op toegezien dat het niet tot een onevenwichtige instelling kan worden die aanleiding geeft tot gevolgen die na de ontbinding van het huwelijk voor één van beide echtgenoten veel te zwaar wegen.

2. De verschillende mogelijke vormen van duurzame ontwrichting van het huwelijk

Dit wetsvoorstel bepaalt dat het bewijs van de duurzame ontwrichting van het huwelijk vier verschillende vormen kan aannemen.

2.1. *Beide echtgenoten vorderen gezamenlijk dat hun echtelijke band wordt beëindigd.*

Het gaat om de tegenhanger van de echtscheiding door onderlinge toestemming. In tegenstelling tot die procedure, waarbij een akkoord over alle aspecten van de echtscheiding moet worden gevonden (bewaring van de kinderen, onderhoudsbijdrage en -geld enzovoort) alvorens de echtscheiding te vorderen, bepaalt dit wetsvoorstel dat de echtgenoten gezamenlijk hun vordering kunnen indienen, terwijl de akkoorden maar gedeeltelijk of zelfs onbestaande zijn.

2.2. *Één van de echtgenoten vordert dat de echtelijke band wordt beëindigd en dat de andere het principe van de ontbinding van het huwelijk aanvaardt.*

Dit bewijs van duurzame ontwrichting van het huwelijk is geïnspireerd op de Franse wetgeving, die beantwoordt aan een behoefte en een evolutie die zich in de praktijk voordoen. Het komt heel geregeld voor dat één van beide echtgenoten in zijn denken over de mislukking van het samenleven al verder is gevorderd. Momenteel maakt geen enkele voorziening het mogelijk een echtscheidingsprocedure in te leiden (geen onderlinge toestemming, geen feitelijke scheiding van meer dan twee jaar, geen fout gedrag). De « aanvaarde echtscheiding » vult die leemte op.

Om te voorkomen dat een soort « verstotingsechtscheiding » wordt ingeleid, is de aanvaarding door de wederhelft-verweerder noodzakelijk. Zij is afhankelijk

formelles strictes : conclusions ou déclaration personnelle transcrite à l'audience.

Si l'époux défendeur n'accepte pas le principe du divorce, l'époux demandeur peut alors recourir à un autre mode de preuve de la désunion irrémédiable :

- attendre une séparation de fait de deux ans;
- prouver un comportement rendant raisonnablement impossible la vie en commun dans le chef de l'autre époux (*cf. infra*).

Les époux pourront à tout moment faire état de leur accord conjoint pour demander qu'il soit mis fin à leur mariage.

2.3. *Les époux ont vécu séparés de fait durant plus de deux années consécutives, et l'un d'eux demande le divorce.*

Il s'agit donc de la séparation de fait depuis plus de deux ans actuellement prévue dans le Code civil.

2.4. *Dans les autres cas, l'époux, qui demande le divorce, apporte la preuve d'un fait, relatif au comportement de l'autre conjoint, qui rend raisonnablement impossible la poursuite ou la reprise de la vie commune entre eux*

3. Influence de la faute

Les auteurs ont essayé de se dégager de la notion de faute sans toutefois l'évacuer complètement. Le comportement n'est plus, comme tel, une cause de divorce, mais devient un élément de preuve de la réalité de la désunion et de son caractère irrémédiable.

Comme expliqué ci-dessous, elle interviendra d'une certaine manière dans le cadre de la détermination de l'octroi ou non d'une pension.

D'après l'expérience, la pratique des affaires familiales, il ne semble pas opportun sociologiquement et psychologiquement de supprimer purement et simplement la notion de faute dans ce cadre.

Contrairement au divorce pour faute actuel, où les fautes retenues sont déterminées de manière exhaustive et sont particulièrement graves, la proposition rend l'appréciation du comportement fautif beaucoup plus souple. Il apparaît en effet que la vie commune peut devenir un calvaire non pas suite à un comportement particulièrement odieux mais par de multiples « piqûres d'épingles ». C'est pourquoi, les auteurs de la

van strikte formele voorwaarden : conclusies of een ter zitting ingeschreven persoonlijke verklaring.

Als de wederhelft-verweerder de principiële echtscheiding niet aanvaardt, kan de wederhelft-verzoeker gebruik maken van een andere wijze om de duurzame ontwijking van het huwelijk te bewijzen :

- wachten tot de feitelijke scheiding twee jaar duurt;
- het bewijs leveren van gedrag van de andere echtgenoot dat de voortzetting of de hervatting van het samenleven redelijkerwijze onmogelijk maakt (*cf. infra*).

De echtgenoten zullen te allen tijde gewag kunnen maken van een gezamenlijk akkoord om de beëindiging van hun huwelijk te vragen.

2.3. *De echtgenoten hebben feitelijk gedurende meer dan twee opeenvolgende jaren gescheiden geleefd en een van beide vordert de echtscheiding.*

Het gaat dus om de thans in het Burgerlijk Wetboek voorziene feitelijke scheiding van meer dan twee jaar.

2.4. *In de andere gevallen levert de echtgenoot die de echtscheiding vordert, het bewijs van een feit met betrekking tot het gedrag van de andere echtgenoot dat de voortzetting of de hervatting van het samenleven redelijkerwijze onmogelijk maakt.*

3. Invloed van de schuld

De indieners hebben geprobeerd zich van het begrip « schuld » te ontdoen, zonder het evenwel geheel te laten verdwijnen. Gedrag zou als dusdanig niet langer een grond voor echtscheiding zijn, maar een aspect dat aantoonde dat het huwelijk ontwijkt is en dat de situatie onomkeerbaar is.

Zoals hierna is uitgelegd, zal de invloed ervan enigszins meespelen bij de beslissing over de toekenning van de uitkering tot onderhoud.

Uit de ervaring met de praktijk inzake gezinsaanlegenheden blijkt het sociologisch en psychologisch niet opportuun het begrip « schuld » in dat kader zonder meer af te schaffen.

In tegenstelling tot de huidige echtscheiding op grond van schuld, waarbij de aangemerkte fouten uitvoerig worden bepaald en bijzonder ernstig zijn, maakt dit wetsvoorstel de beoordeling van het foute gedrag veel soepeler. Het blijkt immers dat het samenleven een lijdensweg kan worden niet als gevolg van bijzonder hatelijk gedrag, maar door veelvuldige « speldenprikken ». Daarom hebben de indieners ge-

proposition de loi ont opté pour une définition souple pouvant couvrir un large éventail de comportements que le juge devra apprécier.

4. Unification dans la diversité

À partir du constat de l'unité fondamentale de la cause de tout divorce, le texte a unifié autant qu'il était possible les règles relatives aux conditions, à la procédure et aux effets du divorce.

Cependant, il est apparu aux auteurs que les règles unifiées ne doivent pas nécessairement être uniformes, mais au contraire s'adapter aux circonstances, notamment suivant que le divorce fait l'objet ou non d'un accord, complet ou partiel, des époux.

Comme exposé ci-dessus, la proposition présente également une palette de solutions permettant de s'adapter adéquatement à chaque cas d'espèce, tout en permettant une évolution des solutions en fonction de la modification des circonstances, comme l'exemple courant d'une séparation très contentieuse au départ, qui évolue ensuite vers un mode plus consensuel.

5. Accords réfléchis

Quelle que soit la manière dont l'action en divorce a été intentée, la proposition de loi veille à encourager les accords entre les époux, afin, d'une part, de les rendre plus autonomes et responsables de leurs choix de vie, et d'autre part, de réduire autant que possible le traumatisme de la rupture du couple pour les conjoints et leurs enfants.

Dès lors, le divorce qui fait l'objet d'un accord complet, actuellement dénommé divorce par consentement mutuel, est évidemment préservé et intégré dans la proposition, mais des accords partiels, avant, durant ou après l'instance, sont aussi rendus possibles, de façon cohérente avec la voie de l'accord global.

Les auteurs ont pensé que ces accords devaient être réfléchis. Dès lors, à l'instar de ce qui est prévu actuellement dans le divorce par consentement mutuel, tout accord sur une modalité du divorce doit faire l'objet d'une confirmation, au moins tacite, après un délai de réflexion fixé par le texte (3 à 4 mois après le dépôt d'accords).

kozen voor een soepele definitie die een hele waaier gedragingen kan omvatten die de rechter zal moeten beoordelen.

4. Eenvormigmaking in verscheidenheid

Uitgaande van de vaststelling dat de oorzaak van alle echtscheidingen fundamenteel dezelfde is, hebben de indieners de regels in verband met de voorwaarden, de procedure en de gevolgen van de echtscheiding zo veel mogelijk eenvormig gemaakt.

De indieners zijn echter tot het besluit gekomen dat de eenvormig gemaakte regels niet noodzakelijk absoluut uniform moeten zijn, maar integendeel moeten worden aangepast aan de omstandigheden, meer bepaald naargelang over de echtscheiding al dan niet, deels of geheel, een akkoord tussen de echtgenoten bestaat.

Zoals hiervoor is uitgelegd, reikt het wetsvoorstel ook een waaier oplossingen aan die een adequate overeenstemming met elk geval mogelijk maken, waarbij die oplossingen naar gelang van de zich wijzigende omstandigheden kunnen evolueren; het klassieke voorbeeld is dat van een aanvankelijk groot scheidingsgeschil, dat vervolgens evolueert naar een meer op consensus gebaseerde regeling.

5. Doordachte akkoorden

Ongeacht de wijze waarop de vordering tot echtscheiding is ingeleid, hebben de indieners er in het wetsvoorstel op toegezien akkoorden tussen de echtgenoten aan te moedigen, om hen enerzijds meer autonoom en verantwoordelijk voor hun levenskeuze te maken en anderzijds het trauma van de echtelijke breuk voor de echtgenoten en hun kinderen zoveel mogelijk te beperken.

Echtscheiding waarbij een alomvattend akkoord tot stand komt — thans echtscheiding door onderlinge toestemming genaamd — blijft uiteraard behouden en is in het wetsvoorstel opgenomen, maar gedeeltelijke akkoorden, vóór, tijdens en na de aanleg, worden ook mogelijk gemaakt, in samenhang met de keuze in het alomvattend akkoord.

De indieners zijn van mening dat die akkoorden doordacht moeten zijn. Naar het voorbeeld van wat thans geldt voor de echtscheiding door onderlinge toestemming, moet voor elk akkoord over een aspect van de echtscheiding een op zijn minst stilzwijgende bevestiging worden gegeven na een in de tekst vastgestelde bezinningsperiode (3 à 4 maanden na de indiening van de akkoorden).

Même si la procédure s'en trouve rendue plus complexe, ce délai de réflexion est, pour les auteurs, la preuve de leur équité et le gage de leur pérennité.

Le juge ne tranchera que sur les questions laissées en suspens.

6. La pension alimentaire

La pension alimentaire des époux est un des effets du divorce les plus délicats à aborder.

a) Tout d'abord, rappelons que la proposition permet aux parties de librement définir les modalités d'une éventuelle pension alimentaire après divorce.

b) Le droit à la pension dépend de deux critères alimentaires cumulatifs :

— la diminution des aptitudes à se procurer des revenus du fait du divorce;

— l'état de besoin.

La pension n'ayant plus un caractère indemnitaire, le créancier d'aliments doit donc être dans le besoin pour en bénéficier.

On ne peut imaginer qu'un époux ayant une fortune personnelle et n'ayant pas, pour des raisons diverses, exploité son diplôme pendant les 20 années de mariage puisse réclamer à son conjoint une pension alimentaire alors qu'il n'est pas dans le besoin.

c) Pour déterminer les modalités de la pension, le juge prend en considération toutes les circonstances de la cause, et notamment :

l'âge des parties, l'activité professionnelle qu'elles exercent, leurs qualifications et aptitudes, leur état de santé, la durée du mariage, leur patrimoine, le fait de vivre maritalement avec une tierce personne.

Le fait de vivre maritalement avec une tierce personne est un critère laissé à la libre appréciation du juge alors que le fait de se remarier ou de contracter un contrat de cohabitation légale met fin automatiquement au droit à la pension dans le chef du créancier d'aliments.

À noter encore que le juge peut limiter la pension alimentaire dans le temps.

d) Cependant, il serait choquant que le « comportement fautif » d'un des époux soit totalement absent de l'appréciation du droit à la pension.

De bezinningsperiode is in de ogen van de indieners het bewijs van de billijkheid ervan en een borg voor duurzaamheid, zelfs al maakt die termijn de procedure wat ingewikkelder.

De rechter zal enkel oordelen over de onbesliste zaken.

6. De uitkering tot onderhoud

De uitkering tot onderhoud van de echtgenoten is één van de meest delicate te behandelen gevolgen van de echtscheiding.

a) In de eerste plaats herinneren de indieners eraan dat het wetsvoorstel het de partijen mogelijk maakt vrij afspraken te bepalen in verband met een eventuele uitkering tot onderhoud na de echtscheiding.

b) Het recht op uitkering tot onderhoud is afhankelijk van twee cumulatieve criteria :

— de vermindering van het vermogen eigen inkomsten te verwerven ingevolge de echtscheiding;

— de staat van behoefteigheid.

Aangezien de uitkering tot onderhoud niet langer een vergoeding is, moet de onderhoudsgerechtigde dus behoeftig zijn om er recht op te hebben.

Het is ondenkbaar dat een echtgenoot met zijn eigen vermogen en een diploma dat hij om allerlei redenen in twintig jaar huwelijk niet te gelde heeft gemaakt, van zijn wederhelft een uitkering tot onderhoud mag eisen, ofschoon hij niet behoeftig is.

c) Om de precieze vorm van de uitkering tot onderhoud te bepalen, houdt de rechter rekening met alle omstandigheden van de zaak, met name :

de leeftijd van de partijen, de uitgeoefende beroepsactiviteiten, de kwalificaties en vaardigheden, de gezondheidstoestand, de huwelijksduur, het vermogen, het feit van met een derde als man en vrouw samen te leven.

Samenleving met een derde als man en vrouw is een criterium dat aan het vrije oordeel van de rechter wordt overgelaten, terwijl een nieuw huwelijk of het sluiten van een samenlevingsovereenkomst voor de onderhoudsgerechtigde automatisch een einde maakt aan het recht op de uitkering tot onderhoud.

Aan te stippen valt nog dat de rechter de uitkering tot onderhoud in de tijd mag beperken.

d) Toch zou het aanstootgevend zijn mocht het « foute gedrag » van één van de echtgenoten in het geheel niet meespelen bij de beoordeling van het recht op de uitkering tot onderhoud.

Ainsi, comment appréhender le droit à la pension d'un époux ayant commis un délit grave à l'encontre de son conjoint plus aisé? De même le fait pour un époux d'avoir commis un adultère doit-il automatiquement supprimer tout droit à la pension alimentaire alors que son conjoint n'a jamais eu un comportement irréprochable?

Afin d'appréhender toutes les situations dans leur particularités, c'est le juge qui appréciera si le droit à la pension alimentaire doit ou non être refusé en fonction de toutes les circonstances de la cause.

e) Un mécanisme de délégation de sommes, en cas de non paiement de la pension après divorce, via la notification de la décision au tiers débiteur par le greffé, est mis en place. Il ne faudra plus recourir à la signification par exploit d'huissier (on évite ainsi les frais de procédure dont l'avance est incompatible avec la situation de besoin du créancier impayé).

COMMENTAIRE DES ARTICLES

Article 1er

Cet article n'appelle pas de commentaire.

Article 2

La modification de cet intitulé a pour but de souligner l'unicité donnée à la cause de tout divorce, étant la désunion irrémédiable des parties.

Article 3

Le divorce est conçu comme un remède aux situations révélant une désunion irrémédiable, c'est-à-dire un échec de la vie conjugale.

Ces situations recouvrant des réalités diverses sont incompatibles avec le maintien, en droit, d'un lien matrimonial qui ne correspond plus, en fait, au vécu du couple.

Dès lors que le divorce est ainsi conçu, une seule cause peut être retenue pour couvrir toutes les hypothèses de désunion.

Seule la preuve de la réalité de la désunion prend des formes diverses.

Wie zou bijvoorbeeld het recht op een uitkering tot onderhoud kunnen bevatten ten voordele van een echtgenoot die ten aanzien van zijn meer welgestelde wederhelft een ernstig misdrijf heeft gepleegd? Leidt voorts het plegen van overspel voor een echtgenoot automatisch tot de afschaffing van enig recht op een uitkering tot onderhoud, als ook op zijn wederhelft ooit wel iets aan te merken is geweest?

Om alle situaties in hun bijzonderheden te kunnen beoordelen, is het de rechter die naar gelang van de omstandigheden van de zaak zal bepalen of het recht op een uitkering tot onderhoud al dan niet moet worden geweigerd.

e) Er wordt een regeling ingesteld voor de overdracht van geld ingeval de uitkering tot onderhoud na de echtscheiding niet wordt betaald, op grond van de kennisgeving van de beslissing door de griffie aan de derde-schuldenaar. Het zal niet langer nodig zijn gebruik te maken van een betekening door een deurwaardersexploot (men voorkomt op die manier dat procedurekosten moeten worden voorgeschoten, wat niet verenigbaar is met de staat van behoefte van de niet-betaalde onderhoudsgerechtigde).

COMMENTAAR BIJ DE ARTIKELEN

Artikel 1

Dit artikel behoeft geen commentaar.

Artikel 2

De wijziging van dit opschrift strekt ertoe de nadruk te leggen op het feit dat alle echtscheidingen maar één grond hebben, namelijk de duurzame ontwrichting van het huwelijk van de partijen.

Artikel 3

De echtscheiding wordt opgevat als een middel om de situaties te verhelpen die wijzen op duurzame ontwrichting van het huwelijk, dit wil zeggen een mislukking van het echtelijke samenleven.

Die situaties, die in de werkelijkheid van allerlei aard zijn, zijn onverenigbaar met het behoud in rechte van een huwelijksband die in feite niet langer overeenstemt met de beleving van het echtpaar.

Met een dergelijke opvatting van echtscheiding volstaat één grond om alle gevallen van ontwrichting van het huwelijk te omvatten.

Alleen het bewijs van de reële ontwrichting van het huwelijk krijgt verschillende vormen.

La preuve de la désunion et de son caractère irrémédiable peut être rapportée de quatre manières différentes :

1. lorsque les deux époux demandent conjointement qu'il soit mis fin à leur mariage, cette démarche commune révélant à suffisance une volonté partagée de mettre un terme à un lien juridique qui a perdu toute signification réelle;

2. lorsque l'un des époux demande qu'il soit mis fin au mariage et que l'époux défendeur accepte de manière sûre et certaine le principe de la rupture du mariage; l'acceptation est une condition *sine qua non* du divorce. Il n'est, en effet, pas ici question d'introduire un « divorce répudiation»; ainsi des conclusions ou une déclaration personnelle de l'époux défendeur sont nécessaires pour s'assurer de la réalité de cette acceptation;

3. la séparation de fait est ininterrompue pendant deux années;

il s'agit ici d'une situation comparable à celle régie par l'actuel article 232 du Code civil;

la différence réside dans le fait que la séparation n'est plus, comme telle, une cause de divorce mais devient le révélateur de la désunion qui est, elle, la cause générale de toute dissolution du mariage;

dès lors que la désunion est la cause, il est également inutile d'exiger une séparation volontaire, critère actuellement retenu par la Cour de cassation dans ses arrêts des 25 novembre 1976 (*J.T.*, 1977, p. 307) et 17 novembre 1983 (*Rev. trim. dr. fam.*, 1984, p. 27);

4. le comportement d'un conjoint rend raisonnablement impossible le maintien ou la reprise de la vie commune;

on peut faire ici un rapprochement avec le concept de la faute actuellement retenu dans la matière du divorce, mais avec plusieurs différences importantes;

la première tient au fait que ce comportement n'est plus, comme tel, une cause de divorce, mais devient un élément de preuve de la réalité de la désunion et de son caractère irrémédiable;

la deuxième différence importante réside dans le choix délibéré d'un concept général de « comportement rendant raisonnablement impossible la vie commune » susceptible de recouvrir de nombreuses réalités que le juge devra apprécier;

il est apparu important en effet de rejeter toute classification des comportements en « catégories »

Het bewijs van de ontwrichting van het huwelijk en van het duurzame karakter ervan kan op vier verschillende wijzen worden geleverd.

1. als beide echtgenoten gezamenlijk vorderen dat hun huwelijk wordt beëindigd: die gemeenschappelijke stap wijst voldoende op een gedeelde wens om een einde te maken aan een juridische band die in de werkelijkheid alle betekenis heeft verloren;

2. als een van de echtgenoten vordert dat het huwelijk wordt beëindigd en dat de echtgenoot-verweerder het principe van de ontbinding van het huwelijk op besliste wijze aanvaardt. De aanvaarding is een *conditio sine qua non* voor de echtscheiding. Het gaat er hier immers niet om een « verstotingechtscheiding » in te voeren. Zo zijn conclusies of een persoonlijke verklaring van de echtgenoot-verweerder noodzakelijk om zich van de reële aanvaarding te vergewissen;

3. er is een ononderbroken feitelijke scheiding van twee jaar;

het gaat hier om een situatie die vergelijkbaar is met wat thans bij artikel 232 van het Burgerlijk Wetboek wordt geregeld;

het verschil ligt erin dat de scheiding als dusdanig geen echtscheidingsgrond meer is, maar de indicator wordt van de ontwrichting van het huwelijk, die zelf de algemene oorzaak is voor alle huwelijksontbindingen;

aangezien de ontwrichting van het huwelijk de oorzaak is, wordt het ook nutteloos een vrijwillige scheiding te eisen, het criterium dat het Hof van Cassatie in aanmerking heeft genomen in zijn arresten van 25 november 1976 (*J.T.*, 1977, blz. 307) en 17 november 1983 (*Rev. trim. dr. fam.*, 1984, blz. 27);

4. het gedrag van een echtgenoot maakt de voortzetting of de hervatting van het samenleven redelijkerwijze onmogelijk;

hier kan men een vergelijking maken met het concept « schuld » zoals het thans in echtscheidingsaangelegenheden in aanmerking wordt genomen, maar met verscheidene belangrijke verschillen;

het eerste heeft te maken met het feit dat dergelijk gedrag niet langer een echtscheidingsgrond is, maar een aspect wordt dat aantoonbaar dat het huwelijk echt ontwricht is en dat de situatie onomkeerbaar is;

het tweede belangrijke verschil ligt in de bewuste keuze van het algemeen concept « gedrag dat het samenleven redelijkerwijze onmogelijk maakt », dat talrijke reële situaties kan omvatten die de rechter zal moeten beoordelen;

het is immers belangrijk gebleken geen beroep te doen op enige indeling van gedragingen in uitsluitend

— on songe ici aux notions actuelles et limitées d'adultère, d'injure grave et d'excès et sévices — seules susceptibles d'être retenues;

cette façon de faire est réductrice et ne correspond pas au vécu des couples; elle enferme ce vécu dans un carcan qui ne tient pas compte de la diversité des agissements susceptibles de rendre impossible la vie commune;

il est enfin important de noter que cette disposition fait référence au « comportement » d'un époux, sans y ajouter le qualificatif « fautif » qui devient inutile dans le contexte d'une réforme visant à dégager le divorce de la notion de faute, sans toutefois aboutir à un texte qui ne retiendrait pas le manquement aux obligations du mariage;

en retenant la notion de « comportement » et en en faisant non une cause de divorce mais une preuve de la désunion, on peut concilier d'une part la conception nouvelle du divorce et d'autre part la nécessité d'attacher une conséquence aux manquements conjugaux au sens large.

Articles 4 et 6

La désunion irrémédiable peut donc se prouver de quatre façons différentes :

- demande conjointe;
- demande unilatérale acceptée par l'autre époux;
- séparation de fait de plus de deux ans;
- comportement de l'un des époux rendant raisonnablement impossible la poursuite ou la reprise de la vie commune entre eux.

Il est apparu nécessaire aux auteurs de la proposition de loi de permettre aux époux de faire constater, à tout moment de la procédure, leur accord conjoint quant au principe du divorce alors que la procédure aurait été initiée par un des époux voulant démontrer la désunion irrémédiable en prouvant la séparation de fait de plus de deux ans ou le comportement de son conjoint rendant raisonnablement impossible la vie commune.

Il faut, effet, éviter un cloisonnement dans un type de preuve qui ne facilite pas le dialogue (séparation de plus de deux ans, comportement rendant raisonnablement impossible la vie commune) et faciliter le passage à une procédure conjointe plus favorable à la réalisation d'un accord. Il ne sera pas nécessaire aux conjoints de déposer une nouvelle requête alors que la

in aanmerking komende « categorieën »; men denke hierbij aan de huidige beperkte begrippen overspel, grove belediging, gewelddaden en mishandeling;

die handelwijze is reductionistisch en stemt niet overeen met wat de echtparen beleven; zij stopt die beleving in een keurslijf dat geen rekening houdt met de verscheidenheid van handelingen die het samenleven onmogelijk kunnen maken;

tot slot is het belangrijk aan te stippen dat deze bepaling verwijst naar het « gedrag » van een echtgenoot, zonder de toevoeging van de kwalificatie « schuldig »; dat verliest immers zijn nut in de context van een hervorming die erop gericht is de echtscheiding te ontdoen van het begrip « schuld », zonder evenwel uit te monden in een tekst die tekortkomingen aan de huwelijksverplichtingen niet zou opnemen;

door het begrip « gedrag » te behouden en er geen echtscheidingsgrond van te maken maar een bewijs van de ontwijking van het huwelijk, kan men het nieuwe concept « echtscheiding » doen sporen met de noodzaak om een gevolg te verbinden aan echtelijke tekortkomingen in de ruime zin.

Artikelen 4 en 6

De duurzame ontwijking van het huwelijk kan dus op vier verschillende wijzen worden bewezen :

- gezamenlijke vordering;
- eenzijdige vordering die door de echtgenoot wordt aanvaard;
- feitelijke scheiding van meer dan twee jaar;
- gedrag van een van de echtgenoten dat de voortzetting of de hervatting van het samenleven tussen hen redelijkerwijze onmogelijk maakt.

De indieners van het wetsvoorstel vonden het noodzakelijk dat de echtgenoten op elk moment van de procedure hun gezamenlijk akkoord inzake het principe van de scheiding kunnen laten vaststellen, en dit terwijl de procedure op gang is gebracht door een van de echtgenoten die de duurzame ontwijking van het huwelijk wil aantonen door het bewijs te leveren van een feitelijke scheiding van meer dan twee jaar of van gedrag van zijn echtgenoot dat het samenleven redelijkerwijze onmogelijk maakt.

Men moet immers voorkomen te vervallen in een compartimentering van het bewijs die de dialoog er niet makkelijker op maakt (scheiding van meer dan twee jaar, gedrag dat het samenleven redelijkerwijze onmogelijk maakt), en de overgang vergemakkelijken naar een gezamenlijke procedure die gunstiger is voor het bereiken van een akkoord. De echtgenoten zullen

preuve de leur désunion irrémédiable n'est plus celle prévue initialement.

Il est également possible qu'un époux, n'ayant initialement pas accepté le divorce pour désunion irrémédiable introduit par son conjoint, change d'avis après un certain temps de réflexion. Là aussi, la proposition prévoit que les époux peuvent faire constater leur accord sur la désunion irrémédiable et ce, à tout moment de la procédure.

Article 5

Dans le même ordre d'idée, il doit être permis à un époux ayant introduit une demande en divorce qui n'est pas acceptée par le conjoint défendeur de pouvoir alors, sans devoir déposer une nouvelle requête, prouver la désunion irrémédiable par le fait que les époux sont séparés depuis plus de deux ans ou en démontrant un comportement fautif dans le chef de l'époux défendeur.

Article 7

L'article 233 actuel du Code civil est relatif au divorce par consentement mutuel en tant que forme de divorce distincte de celle du divorce pour cause déterminée.

L'unification de la cause de tout divorce entraîne l'abrogation de cette disposition.

Article 8

Les chapitres II et III du livre premier, titre VI du Code civil traitent de la distinction entre divorce par consentement mutuel et divorce pour cause déterminée.

Par identité de motif avec ce qui est indiqué ci-avant (article 7), ces dispositions sont abrogées.

Article 9

Cet article traite de la caducité des institutions contractuelles et des avantages matrimoniaux consentis par contrat de mariage ou par acte postérieur.

geen nieuw verzoekschrift moeten indienen, ofschoon het bewijs van de duurzame ontwrichting van het huwelijk niet meer hetzelfde is als het aanvankelijk geplande.

Het is ook mogelijk dat een echtgenoot die aanvankelijk de door zijn wederhelft ingeleide echtscheidingsprocedure op grond van duurzame ontwrichting van het huwelijk niet heeft aanvaard, na enige bezinningstijd van gedachten verandert. Ook daar voorziet het wetsvoorstel erin dat de echtgenoten hun akkoord over de duurzame ontwrichting van het huwelijk kunnen laten vaststellen, en wel op elk moment van de procedure.

Artikel 5

In het verlengde daarvan moet het voor een echtgenoot die een vordering tot echtscheiding heeft ingediend, die evenwel door de wederhelft-verweerder werd verworpen, mogelijk zijn de duurzame ontwrichting van het huwelijk te bewijzen op grond van de feitelijke scheiding van de echtgenoten gedurende meer dan twee jaar dan wel op grond van het fout gedrag van de wederhelft-verweerder. Hij zou daartoe geen nieuw verzoekschrift moeten indienen.

Artikel 7

Het vigerende artikel 233 van het Burgerlijk Wetboek heeft betrekking op de echtscheiding met onderlinge toestemming, die als echtscheidingsgrond verschilt van de echtscheiding op grond van bepaalde feiten.

Ingevolge de eenvormigmaking van alle echtscheidingsgronden zou deze bepaling worden opgeheven.

Artikel 8

De hoofdstukken II en III van boek I, titel VI van het Burgerlijk Wetboek handelen over het onderscheid tussen de echtscheiding met onderlinge toestemming en de echtscheiding op grond van bepaalde feiten.

Om dezelfde reden als hierboven (artikel 7), zouden deze bepalingen worden opgeheven.

Artikel 9

Dit artikel handelt over de nietigheid van de contractuele erfstellingen en de huwelijksvoordelen die bij huwelijkscontract dan wel achteraf zijn verleend.

Le divorce étant prononcé pour une cause unifiée et dérogée comme telle de la référence à l'idée de faute, cette caducité n'est plus conçue comme une sanction du seul époux « coupable », mais comme un effet du divorce pour les deux époux.

L'idée est que l'échec de la vie commune dont l'existence et le maintien étaient le fondement des avantages patrimoniaux consentis doit avoir pour conséquence de rendre ceux-ci caducs de plein droit et de façon réciproque.

S'agissant des effets patrimoniaux d'un divorce, il faut cependant respecter l'autonomie de la volonté des parties et leur liberté contractuelle en les autorisant à déroger à cette caducité de plein droit, soit dans l'acte constitutif des avantages, soit dans une convention conclue pendant la procédure de divorce ou dans le cadre de la liquidation du régime matrimonial.

Dans cette seconde hypothèse, les époux sont libres de transiger sur les modalités du maintien ou non des institutions contractuelles et des avantages matrimoniaux ainsi que sur le caractère réciproque ou non de leur maintien ou de leur caducité.

Article 10

L'actuel article 300 du Code civil est relatif au maintien des institutions contractuelles au profit du seul conjoint innocent; il est abrogé dès lors qu'il constitue également un effet du divorce lié à la notion de faute, rattachement abandonné par la proposition de loi.

Article 11

Cet article traite de la pension après divorce qu'un époux peut réclamer en justice, lorsque les parties n'ont pas conclu sur ce point une convention homologuée.

Il est en effet rappelé, dans le premier paragraphe du texte, que les parties peuvent librement et complètement définir les modalités d'une éventuelle pension alimentaire après divorce, et que ce mode de fixation prime sur le mode judiciaire et litigieux, qui n'est que subsidiaire.

Il s'agit très certainement de la question la plus délicate de la réglementation des effets du divorce, puisqu'il faut veiller à ne pas placer un époux dans une situation de précarité financière suite au prononcé du divorce, tout en considérant — alors même que la

Omdat de echtscheiding zou worden uitgesproken op een eenvormig gemaakte grond, waarbij als dusdanig niet langer naar schuld wordt verwezen, wordt die nietigheid dan niet meer opgevat als een straf voor de ene « schulldige » echtgenoot, maar als een gevolg van de echtscheiding voor de beide echtgenoten.

Aangezien de verleende vermogensvoordelen waren gestoeld op het samenleven en het voortzetten daarvan, is de onderliggende gedachte dat die voordelen, wanneer samenleven niet langer mogelijk blijkt, van rechtswege en voor de beide echtgenoten nietig moeten worden.

Daar het om de vermogensrechtelijke gevolgen van een echtscheiding gaat, moeten de vrije wil van de partijen en hun contractuele vrijheid evenwel in acht worden genomen, door hen afwijkingen toe te staan op de nietigheid van rechtswege, hetzij in de akte waarin de voordelen zijn vastgelegd, hetzij in een overeenkomst die wordt gesloten tijdens de echtscheidingsprocedure dan wel in het raam van de opheffing van het huwelijksvermogensstelsel.

In het tweede geval kunnen de echtgenoten vrij onderhandelen of zij de contractuele erfstellingen en de huwelijksvoordelen al dan niet wensen te behouden, alsook of zij die al dan niet wederkerig wensen te behouden of nietig te maken.

Artikel 10

Het vigerende artikel 300 van het Burgerlijk Wetboek bepaalt dat alleen de echtgenoot die geen schuld treft de contractuele erfstellingen behoudt. Het artikel zou worden opgeheven omdat het tevens een gevolg is van de echtscheiding op grond van schuld, waarvan in dit wetsvoorstel wordt afgestapt.

Artikel 11

Dit artikel handelt over de uitkering tot onderhoud die een echtgenoot na de echtscheiding in rechte kan afdwingen, wanneer de partijen geen gehomologeerde overeenkomst terzake hebben gesloten.

In de eerste paragraaf van de tekst wordt er immers op gewezen dat de partijen na de echtscheiding vrij en volledig de nadere regels van een eventuele uitkering tot onderhoud mogen bepalen, alsook dat die wijze van vaststelling de voorrang heeft op de gerechtelijke geschilprocedure, die slechts van bijkomende orde is.

Dit is beslist het meest delicate knelpunt van de regelgeving over de gevolgen van de echtscheiding; men moet er immers op toezien dat een echtgenoot na de uitspraak van de echtscheiding niet afglijdt naar een toestand van financiële onzekerheid, terwijl men ook

faute n'est plus comme telle une cause de divorce —, qu'il serait inéquitable de réserver un droit alimentaire au conjoint qui est, de par son comportement gravement fautif, exclusivement ou principalement responsable de la désunion.

La faute ne peut plus être le seul critère de la naissance ou non du droit à la pension, mais elle ne peut pas non plus être totalement absente de l'appréciation de ce droit.

En effet, refuser tout effet à la faute et plus particulièrement à la faute grave (atteinte à la vie ou à la santé de l'autre conjoint, par exemple) reviendrait à sanctionner abusivement le conjoint victime de la faute qui bénéficierait, par hypothèse, d'une aisance financière et à dégager de toute responsabilité l'époux qui a perdu, par son propre comportement culpeux, le bénéfice des droits alimentaires liés à la qualité d'époux.

Pour réaliser l'équilibre recherché, la proposition de loi fait dépendre le droit à pension de deux critères alimentaires : la diminution des aptitudes à se procurer des revenus du fait de la vie conjugale et l'état de besoin.

Il apparaît, en effet, que la pension n'ayant plus un caractère indemnitaire, le créancier d'aliments doit être dans le besoin pour en bénéficier.

Ce droit à la pension tel qu'encadré par ces deux critères alimentaires ou économiques est, d'autre part, modulé par l'incidence de la faute. Afin d'appréhender toutes les situations particulières dans leurs spécificités, c'est le juge qui appréciera si le droit alimentaire doit ou non être refusé. Par exemple, le fait d'avoir commis un adultère ne doit pas automatiquement supprimer tout droit à une pension alimentaire. Le juge prend sa décision en fonction de toutes les circonstances de la cause, et notamment du comportement de l'autre conjoint.

Cette double appréciation — sur le plan alimentaire et sur le plan de la responsabilité et de la gravité du comportement —, implique bien entendu un large pouvoir d'appréciation du juge.

Les risques inhérents à toute appréciation — arbitraire, divergence dans la jurisprudence ... —, paraissent toutefois moins importants que ceux qui s'attachent soit au régime juridique qui confond dans le

moet bedenken dat het niet billijk zou zijn een uitkering tot onderhoud toe te wijzen aan de echtgenoot die zwaar in de fout is gegaan, en aldus uitsluitend dan wel in hoofdzaak verantwoordelijk is voor de ontwrichting van het huwelijk — ook al is « schuld » als dusdanig niet langer een echtscheidingsgrond.

Hoewel schuld niet langer het enige criterium kan zijn om te bepalen of het recht op de uitkering al dan niet ontstaat, mag dat begrip ook niet helemaal terzijde worden geschoven bij het afwegen van dat recht.

Zo de fout, en meer bepaald de grove fout (een aanslag op het leven dan wel op de gezondheid van de andere echtgenoot bijvoorbeeld), helemaal geen gevolgen heeft, zou zulks neerkomen op het ten onrechte bestraffen van de echtgenoot die het slachtoffer is van de fout, bijvoorbeeld omdat die een grote financiële armslag kan hebben, terwijl een echtgenoot die het recht op een uitkering tot onderhoud waarop hij als echtgenoot aanspraak kan maken, heeft verloren door zijn eigen culpoos handelen, van alle verantwoordelijkheid zou worden ontheven.

Teneinde het nagestreefde evenwicht te verwezenlijken, maakt het wetsvoorstel het recht op een uitkering tot onderhoud afhankelijk van twee onderhoudscriteria, met name de beperktere mogelijkheden die er waren om een inkomen op grond van de huwelijkse staat te verwerven, alsook de staat van behoefteigheid.

Aangezien de uitkering niet langer bedoeld is als een vergoeding, moet de onderhoudsgerechtigde immers behoeftig zijn, zoniet kan hij ze niet genieten.

Dat recht op een uitkering, met als flankerende voorwaarden de criteria van onderhoudsbehoefte dan wel van economische behoefte, wordt tevens aangepast naar gelang van de invloed van de schuld. Teneinde rekening te houden met alle bijzondere situaties en hun specifieke eigenschappen, wordt het aan de rechter overgelaten om te oordelen of het recht op een uitkering tot onderhoud al dan niet moet worden geweigerd. Zo hoeft het plegen van overspel niet noodzakelijk in te houden dat de persoon elk recht op een uitkering tot onderhoud wordt ontzegd. De rechter oordeelt dan op grond van alle omstandigheden van de zaak, en meer bepaald op grond van het gedrag van de andere echtgenoot.

Die dubbele beoordelingswijze — zowel op grond van de onderhoudsbehoefte als op grond van de verantwoordelijkheid en de zwaarwichtigheid van het gedrag — houdt uiteraard in dat de rechter een ruime beoordelingsbevoegdheid heeft.

Ofschoon elke beoordeling risico's inhoudt — willekeur, geen eenvormigheid in de rechtspraak enzovoort —, lijken zij in dit geval evenwel kleiner dan wanneer men een rechtsbestel hanteert waarin het

même concept de faute l'admissibilité et les effets du divorce, soit au régime juridique qui se détacherait totalement de la faute et aboutirait ainsi à effacer purement et simplement les conséquences d'un manquement aux obligations légales que constituent les devoirs nés du mariage.

Pour limiter les conséquences du pouvoir d'appréciation souverain du juge saisi de la demande de pension après divorce, la proposition fixe de façon précise les critères à prendre en considération et oblige le juge à une motivation spéciale de sa décision puisqu'il doit justifier le montant alloué en indiquant non seulement les facteurs arithmétiques retenus, mais également les modalités de leur prise en compte dans le cas d'espèce.

La proposition reprend par ailleurs le plafond maximum de la pension mais en précisant le mode de calcul de ce plafond par rapport aux revenus du débiteur.

Ces précisions sont importantes pour mettre un terme aux incertitudes actuelles de calcul liées notamment aux controverses sur l'incidence exacte des charges sociales, fiscales et professionnelles.

D'autre part, la proposition contient des règles précises quant à la durée limitée ou non du droit à pension, en fonction de critères tels que la durée du mariage ou encore les aptitudes du créancier à retrouver une capacité de revenus.

Ces précisions sont de nature à contribuer à la réalisation de l'équilibre voulu entre la prise en compte des effets financiers d'une désunion et l'incidence du temps sur la perte et le recouvrement de l'aptitude à se procurer des revenus.

La durée du mariage, sans être un élément mathématiquement contraignant, ne peut donc être négligée dans la définition du droit à pension et de sa durée.

La proposition détermine encore les modalités de variation — majoration, réduction, suppression — de la pension, tout en rappelant que si le droit à pension est imprescriptible, son montant est susceptible de modification.

Certaines hypothèses plus particulières, affectant le droit lui-même, sont ensuite analysées.

begrip «schuld» betrekking heeft op zowel de toelaatbaarheid als op de gevolgen van de echtscheiding, of in een rechtsbestel dat het begrip «schuld» volledig zou loslaten, en aldus gewoon de spons zou vegen over de gevolgen van het niet-nakomen van de wettelijke, door het huwelijk ontstane verplichtingen.

Met het oog op de inperking van de implicaties van de soevereine beoordelingsbevoegdheid van de rechter die moet oordelen over het verzoek inzake een uitkering tot onderhoud na de echtscheiding, legt het wetsvoorstel de in aanmerking te nemen criteria gedetailleerd vast. Bovendien wordt de rechter een bijzondere motiveringsplicht opgelegd: hij moet het toegekende bedrag verantwoorden, niet alleen door aan te geven op welke wiskundige berekening hij zich bij het nemen van zijn beslissing heeft gebaseerd, maar tevens hoe daarmee in dat welbepaalde geding rekening is gehouden.

Voorts geeft het wetsvoorstel de bovengrens van de uitkering tot onderhoud aan, maar tegelijk wordt gepreciseerd hoe die bovengrens moet worden berekend, rekening houdend met het inkomen van de onderhoudsplichtige.

Die preciseringen zijn belangrijk om een einde te maken aan de bestaande onzekerheid inzake de berekening, waarbij meer bepaald wordt gediscuteerd over de precieze omvang van de sociale en fiscale lasten, alsook van de beroepskosten.

Voorts bevat het wetsvoorstel precieze regelingen over de eventuele inperking van de uitkeringsduur, op grond van criteria zoals de duur van het huwelijk, of de capaciteiten van de onderhoudsgerechtigde om een nieuwe bron van inkomsten te vinden.

Die preciseringen moeten bijdragen tot het gewenste evenwicht, waarbij zowel rekening wordt gehouden met de financiële gevolgen van het ontworpen huwelijk, als met het tijdseffect op het inkomensverlies en op het vermogen om opnieuw inkomsten te verwerven.

Hoewel de duur van het huwelijk geen mathematisch dwingende factor mag zijn, mag hij dus niet zomaar terzijde worden geschoven bij de vaststelling van het recht op een uitkering tot onderhoud en de looptijd ervan.

Het wetsvoorstel bepaalt tevens de nadere regels om te uitkering te wijzigen (verhogen, verminderen, opheffen). Bovendien wijzen de indieners erop dat het recht op de uitkering dan wel niet voor verjaring vatbaar is, maar dat het bedrag ervan wel degelijk kan worden gewijzigd.

Vervolgens wordt in het wetsvoorstel nagegaan in welke bijzondere situaties het recht op een uitkering wijzigingen kan ondergaan.

Il s'agit du remariage du créancier ou de la conclusion par lui d'une cohabitation légale, circonstances qui mettent définitivement fin à la pension, pour mettre un terme à ce que certains appellent aujourd'hui la « polygamie alimentaire ».

La controverse sur l'incidence du remariage ou de la cohabitation — perte définitive du droit lui-même ou simple suspension du droit ou révision du montant —, doit être résolue à l'occasion de la réforme, pour éviter les incertitudes actuelles.

Par contre, le fait de vivre maritalement avec une tierce personne ne met pas automatiquement fin au droit à la pension mais est un critère parmi d'autres à prendre en compte.

Le décès du débiteur ou du créancier est également une cause de cessation du droit, sous réserve d'une action alimentaire à charge de la succession du débiteur prédécédé, action qui peut éventuellement conduire à une révision du montant, compte tenu des modifications intervenant dans la personne des débiteurs et dans l'assiette de la pension.

La réforme ayant pour objectif de favoriser les accords entre parties, la proposition laisse une marge importante de liberté contractuelle aux ex-époux en prévoyant expressément qu'ils sont libres de convenir du maintien de la pension en cas de remariage ou de

concubinage du créancier ou encore, de prévoir sa transmissibilité passive.

Enfin la proposition fixe encore d'autres modalités d'exécution de la pension : indexation, rente mensuelle ou capitalisation, exécution par équivalent ou en nature.

Actuellement, l'exécution en nature ne peut être ordonnée par le juge, alors cependant que très souvent, cette modalité peut être avantageuse pour l'une et/ou l'autre partie, notamment quand elle s'exécute sous la forme de l'occupation d'un bien au titre de résidence.

La capitalisation peut se faire, de l'accord des deux conjoints ou par jugement, sur requête du débiteur.

Lorsqu'il y a accord, il paraît inutile de maintenir l'exigence actuelle de l'homologation, qui paraît excessive lorsqu'on constate qu'elle ne vise que la capitalisation et non pas d'autres conventions sur la pension après divorce, et notamment pas la renonciation.

Wanneer de onderhoudsgerechtigde opnieuw huwt of wettelijk gaat samenwonen, zou de uitbetaling van de uitkering tot onderhoud definitief worden stopgezet. Aldus wordt een einde gesteld aan wat sommigen thans « onderhoudspolygamie » noemen.

De discussie over de implicaties van een nieuw huwelijk of van wettelijke samenwoning (definitief verlies of loutere opschorting van het recht, dan wel herziening van het bedrag) moet bij de hervorming worden beslecht, teneinde te voorkomen dat de onzekerheid die er nu heerst, blijft voortbestaan.

Het feit dat de onderhoudsgerechtigde gewoon samenwoont met een derde, beëindigt evenwel niet automatisch het recht op een uitkering tot onderhoud, maar is slechts één van de in aanmerking te nemen criteria.

Het recht op een uitkering tot onderhoud kan tevens worden stopgezet bij het overlijden van de onderhoudsplichtige of de -gerechtigde, behalve wanneer van de nalatenschap van de vooroverleden onderhoudsplichtige een vordering tot levensonderhoud wordt ingesteld. Die kan eventueel leiden tot een herziening van het bedrag, rekening houdend met het feit dat de onderhoudsplichtigen en de grondslag van de uitkering gewijzigd zijn.

Aangezien de hervorming beoogt de partijen te stimuleren om tot een akkoord te komen, geeft het wetsvoorstel de ex-echtgenoten een ruime contractuele vrijheid, door uitdrukkelijk te stellen dat zij vrij kunnen overeenkomen dat de onderhoudsgerechtigde de

uitkering tot onderhoud mag behouden wanneer hij/zij een nieuw huwelijk aangaat of ongehuwd gaat samenwonen. Tevens kunnen zij bepalen dat de uitkering tot onderhoud passief overdraagbaar is.

Tot slot legt het wetsvoorstel nog andere nadere uitvoeringsregels van de uitkering vast, zoals de indexerings-, de uitbetaling als maandrente of kapitalisatie, de uitvoering bij equivalent of in natura.

Thans kan de uitvoering in natura niet door de rechter worden opgelegd. Die maatregel kan evenwel in veel gevallen voordelig zijn voor de ene of de andere partij, meer bepaald wanneer die partij een onroerend goed mag gebruiken om erin te wonen.

De uitkering kan op verzoek van de onderhoudsplichtige worden gekapitaliseerd, zo zulks met instemming van de beide echtgenoten of bij vonnis gebeurt.

Wanneer de partijen een akkoord hebben gesloten, lijkt het zinloos de vigerende en kennelijk buitensporige voorwaarde tot homologatie te behouden; zij heeft immers alleen maar betrekking op de kapitalisatie, en niet op de andere overeenkomsten over de uitkering na echtscheiding, waaronder de overeenkomst waarin wordt afgezien van de uitkering.

Article 12

Cette disposition détermine les modalités de mise en œuvre de la délégation de sommes en cas de non paiement de la pension après divorce, fixée par décision exécutoire.

L'innovation essentielle réside dans le recours à la notification de la décision au tiers débiteur par le greffier et non plus à la signification par exploit d'huissier et ce, pour éviter les frais de procédure dont l'avance est incompatible avec la situation de besoin du créancier impayé.

La proposition met ainsi fin à l'incohérence actuelle de la procédure de délégation qui est mise en œuvre selon des formalités différentes selon que la délégation se fonde sur les articles 301*bis* du Code civil et 1280 du Code judiciaire ou sur les articles 203*ter* et 221 du Code civil.

Le § 2 du nouvel article 301*bis* vise les modalités d'exécution de la pension fixée du commun accord des parties.

La convention peut prévoir des modalités particulières d'exécution telle une cession de rémunération et, en ce cas, déroger à l'article 1412 du Code judiciaire qui supprime, pour le paiement des pensions alimentaires, les limites de cessibilité et de saisissabilité.

Il paraît en effet que dans un cadre conventionnel, les parties doivent, si elles le souhaitent, pouvoir déroger à ce que l'on qualifie souvent de « privilège du créancier alimentaire » en assurant au débiteur le maintien d'un minimum de revenus.

Article 13

L'actuel article 302 est abrogé; il devient inutile au regard du texte du nouvel article 304 (voir l'article 14).

Article 14

Cette disposition rappelle que le divorce ne modifie pas les droits et obligations qui sont l'effet du lien de filiation et non pas du mariage des père et mère.

Artikel 12

Deze bepaling voorziet in de voorwaarden voor de tenuitvoerlegging van de bij uitvoerbare rechterlijke beslissing opgelegde geldoverdracht in geval van wanbetaling van de uitkering tot onderhoud na echtscheiding.

De belangrijkste nieuwigheid bestaat erin dat de beslissing door de griffie aan de derde-onderhoudsplichtige wordt meegedeeld, en hem niet langer door de gerechtsdeurwaarder wordt betekend. Aldus wordt voorkomen dat de niet-uitbetaalde, behoeftige onderhoudsgerechtigde de procedurekosten moet voorschieten.

Op die manier maakt het wetsvoorstel een einde aan de bestaande incoherentie van de overdrachtsprocedure. De vormvereisten tot uitvoering van de overdracht verschillen namelijk volgens de artikelen op grond waarvan ze worden uitgevoerd (de artikelen 301*bis* van het Burgerlijk Wetboek en artikel 1280 van het Gerechtelijk Wetboek, dan wel de artikelen 203*ter* en 221 van het Burgerlijk Wetboek).

Paragraaf 2 van artikel 301*bis* (*nieuw*) heeft betrekking op de nadere uitvoeringsregels van de uitkering tot onderhoud die in onderlinge overeenstemming door de partijen wordt bepaald.

De overeenkomst kan voorzien in bijzondere nadere uitvoeringsregels, zoals een loonoverdracht. In dat geval mag ze afwijken van artikel 1412 van het Gerechtelijk Wetboek, waarbij de beperking van voor overdracht of beslag vatbare bedragen bij de uitbetaling van uitkeringen tot onderhoud wordt opgeheven.

Wanneer de partijen een overeenkomst aangaan, moeten zij immers desgewenst de mogelijkheid hebben om af te wijken van wat vaak wordt omschreven als « het voorrecht van de onderhoudsgerechtigde », door te waarborgen dat de onderhoudsplichtige een minimum aan inkomen overhoudt.

Artikel 13

Het vigerende artikel 302 van het Burgerlijk Wetboek zou worden opgeheven, aangezien het zijn betekenis verliest in het licht van de tekst van artikel 304 (*nieuw*) (zie artikel 14).

Artikel 14

Deze bepaling herinnert eraan dat de echtscheiding geen wijzigingen aanbrengt in de rechten en plichten die voortvloeien uit de afstammingsband, en niet uit het huwelijk van de vader en de moeder.

Il est également rappelé que l'organisation des rapports entre parties et enfants peut être modifiée en présence d'un élément nouveau affectant la situation des uns ou des autres; le divorce comme tel ne constitue pas l'élément nouveau fondant la révision dès lors qu'il est sans incidence sur le lien de filiation et ses effets.

Article 15

Les actuels articles 306, 307 et 307*bis* du Code civil organisent le régime particulier de la pension après divorce pour cause de séparation de fait sur pied de l'article 232 du Code civil.

Ces articles sont abrogés, dès lors que la proposition de loi unifie la matière du divorce en supprimant les actuelles distinctions entre divorce par consentement mutuel et divorce pour cause déterminée et, au sein de celui-ci, entre divorce pour faute et divorce pour séparation de fait.

Article 16

La séparation de corps est maintenue et soumise aux mêmes règles que le divorce quant aux causes et quant à la procédure.

L'article 308 traite du devoir de secours maintenu non pas par référence à un critère de faute, mais par référence à un critère d'aptitude à se procurer des revenus et de besoin.

Article 17

Cet article vise à préciser les conséquences de la séparation de corps au plan du maintien ou non des effets du mariage suite au relâchement du lien conjugal.

Article 18

Les règles de caducité des institutions contractuelles et des avantages matrimoniaux sont applicables à la séparation de corps comme au divorce, pour les mêmes motifs tirés de l'existence d'une désunion irrémédiable et avec les mêmes dérogations possibles.

Tevens wordt erop gewezen dat de organisatie van de betrekkingen tussen partijen en kinderen kan worden gewijzigd indien zich een nieuw element aandient dat de situatie van de ene of de andere beïnvloedt; de echtscheiding als dusdanig is geen nieuw element dat aanleiding kan geven tot een herziening, voor zover die echtscheiding geen weerslag heeft op de afstammingsband en de daaruit voortvloeiende gevolgen.

Artikel 15

De vigerende artikelen 306, 307 en 30*bis* van het Burgerlijk Wetboek regelen het bijzondere uitkeringsstelsel na echtscheiding op grond van feitelijke scheiding overeenkomstig artikel 232 van het Burgerlijk Wetboek.

Deze artikelen zouden worden opgeheven, omdat het wetsvoorstel de echtscheiding eenvormig maakt door de bestaande verschillen weg te werken tussen de echtscheiding met onderlinge toestemming en de echtscheiding op grond van bepaalde feiten, alsook, in het kader van deze laatste, tussen de echtscheiding op grond van schuld en de echtscheiding op grond van feitelijke scheiding.

Artikel 16

De scheiding van tafel en bed blijft behouden en wordt, wat de grondslagen en de procedure betreft, onderworpen aan dezelfde regels als de echtscheiding.

Artikel 308 van het Burgerlijk Wetboek heeft betrekking op de plicht tot bijstand. Dat begrip wordt behouden, niet met verwijzing naar het criterium «schuld», maar met verwijzing naar het criterium inzake de bekwaamheid om inkomsten te verwerven, alsook naar het criterium van de behoefte.

Artikel 17

Dit artikel beoogt te preciseren welke de gevolgen zijn van een scheiding van tafel en bed, in verband met het behoud dan wel de nietigheid van de gevolgen van het huwelijk ingevolge de verslapping van de huwelijksband.

Artikel 18

De nietigheidsregelingen van de contractuele erfstellingen en de huwelijksvoordelen zijn van toepassing op de scheiding van tafel en bed, net als op de echtscheiding, en wel om dezelfde redenen, die voortvloeien uit de duurzame ontwrichting van het huwelijk. Dezelfde afwijkingen zijn van toepassing.

Les articles 300 et 302 étant abrogés, la référence qui y était faite dans l'article 311*bis* doit être par ailleurs supprimée.

Articles 19 et 20

Dans une autre perspective, le texte adapte les dispositions relatives à la reconnaissance d'un enfant né d'une femme mariée et d'un autre homme que son mari et à la contestation de la paternité de ce même enfant, au nouveau texte de loi concernant le divorce.

Ces dispositions énumèrent les différents cas où la présomption de paternité du mari de la mère se trouve « affaiblie » par une séparation des époux durant la période légale de conception, ce qui rend cette paternité improbable.

Article 21

Il s'agit d'une disposition abrogeant ou modifiant diverses dispositions relatives à la filiation, en rapport avec le divorce

Dans une première perspective, la réforme du divorce proposée étant axée sur la suppression de la référence à l'idée de faute comme concept de base des règles d'admissibilité et des effets de la dissolution, il paraît opportun, à cette occasion, de supprimer également les effets patrimoniaux de la filiation adultère, conçus, dans la loi du 31 mars 1987, comme des sanctions supplémentaires à charge de l'époux coupable.

Il en est d'autant plus ainsi qu'on comprend mal, au regard de l'intérêt de l'enfant et de l'égalité des filiations, que ces effets soient en réalité dirigés non pas contre le conjoint adultère mais le plus souvent contre l'enfant lui-même.

Article 22

Dans le droit actuel, les effets du divorce quant aux biens se produisent à des dates différentes selon que l'on se place au niveau des relations entre époux ou au niveau des tiers.

Vis-à-vis de ces derniers, la transcription est la seule date retenue.

Entre époux au contraire, une fiction de rétroactivité situe les effets du divorce quant aux biens au jour de la demande, dans le cas du divorce pour cause détermi-

Aangezien de artikelen 300 en 302 van het Burgerlijk Wetboek zouden worden opgeheven, moet voorts in artikel 311*bis* van hetzelfde Wetboek de verwijzing naar die artikelen worden geschrapt.

Artikelen 19 en 20

Uit een ander oogpunt zorgt het wetsvoorstel ervoor dat de bepalingen over de erkenning van een kind dat wordt geboren uit een gehuwde vrouw en een andere man dan haar echtgenoot, alsook over de betwisting van het vaderschap van dat kind, worden aangepast aan de in uitzicht gestelde wettekst over de echtscheiding.

Die bepalingen geven een opsomming van de uiteenlopende gevallen waarin het vermoeden van vaderschap van de echtgenoot van de moeder wordt « afgezwakt » door de scheiding van de echtgenoten in het wettelijk tijdvak van de verwekking, waardoor het onwaarschijnlijk wordt dat de echtgenoot de vader is.

Artikel 21

Deze bepaling stelt de opheffing dan wel een wijziging in uitzicht van diverse bepalingen over de afstamming in de context van de echtscheiding.

Aangezien de voorgestelde hervorming van de echtscheiding bovenal beoogt de verwijzing naar het begrip « schuld » te schrappen als zijnde de grondslag voor de toelaatbaarheidsregeling en de gevolgen van de ontbinding, lijkt het aangewezen bij die gelegenheid tevens de vermogensrechtelijke gevolgen van de afstamming uit een overspelige relatie te schrappen. Die werden in de wet van 31 maart 1987 opgenomen als bijkomende sancties ten aanzien van de schuldige echtgenoot.

Dat in werkelijkheid meestal niet de overspelige echtgenoot, maar wel het kind zelf het slachtoffer is van de gevolgen van die regeling, is een reden te meer om ze te schrappen, in het belang van het kind en de gelijkheid ten aanzien van het afstammingsrecht.

Artikel 22

In het vigerende recht gaan de gevolgen van de echtscheiding ten aanzien van de goederen in op uiteenlopende data, naar gelang het gaat om de echtgenoten dan wel jegens derden.

Ten aanzien van derden heeft de echtscheiding uitsluitend gevolg vanaf de dag waarop ze is overgeschreven.

Tussen de echtgenoten onderling wordt het gevolg van de echtscheiding ten aanzien van de goederen evenwel geacht retroactief in te gaan op de dag waarop

née (article 1289 du Code judiciaire) et au jour de la première comparution dans le cas du divorce par consentement mutuel (article 1304, alinéa 2, du même Code).

Cette différence se fonde sur l'idée qu'il serait inéquitable qu'un époux profite des biens acquis par son conjoint ou subisse le passif créé par lui pendant la durée de la procédure en divorce, c'est-à-dire pendant une période où l'*affectio societatis* fait défaut.

Cet objectif n'est pas critiquable comme tel, mais la protection recherchée est souvent aléatoire dans la mesure où la rétroactivité ne concerne pas les tiers qui peuvent donc, pour toute la durée de l'instance, exiger l'application des règles du régime matrimonial, notamment quant au règlement du passif.

Pour mettre fin à cette contradiction, l'article 1278 du Code judiciaire est modifié afin de retenir, tant entre époux que vis-à-vis des tiers, une seule et même date — celle de la transcription —, quant aux effets du divorce au plan personnel et patrimonial (*infra*, article 41).

Pour tenir compte toutefois des conséquences de l'absence d'intérêt économique commun entre époux pendant la durée de la procédure, la proposition modifie l'article 1400 du Code civil en déclarant propres, en régime de communauté, les biens, droits et revenus acquis par un époux pendant la procédure, à la condition que celle-ci aboutisse à la dissolution du mariage.

Ce caractère propre s'impose entre époux et vis-à-vis des tiers, ce qui rend nécessaire à l'égard de ceux-ci, une publicité de la requête en divorce.

Cette publicité est organisée par le nouvel article 1256 du Code judiciaire (*cf. infra* article 28).

Article 23

Cette disposition constitue le pendant de l'article 22 concernant le passif constitué pendant l'instance en divorce.

Une réserve est faite pour les dettes engageant solidairement les époux par application de l'article 222 du Code civil, applicable au titre du régime primaire, jusqu'à la dissolution du mariage.

het verzoek tot echtscheiding is ingediend (echtscheiding op grond van bepaalde feiten, artikel 1289 van het Gerechtelijk Wetboek) dan wel op de dag waarop de echtgenoten voor het eerst voor de rechter verschijnen (echtscheiding met onderlinge toestemming, artikel 1304, tweede lid, van hetzelfde Wetboek).

Dat onderscheid stoelt op de gedachte dat het niet billijk zou zijn dat een echtgenoot voordeel haalt uit de door zijn partner verworven goederen dan wel de door die persoon aangegane schulden draagt tijdens de echtscheidingsprocedure, zijnde een periode waarin er geen *affectio societatis* is.

Die doelstelling valt op zich niet te betwisten. De nagestreefde bescherming is evenwel vaak onzeker, aangezien de retroactiviteit niet geldt ten aanzien van derden. Tijdens het hele geding kunnen zij dus de toepassing eisen van de regels inzake het huwelijksstelsel, met name inzake de regeling van het passief.

Om komaf te maken met die tegenstelling, wordt voorgesteld artikel 1278 van het Gerechtelijk Wetboek te wijzigen. Aldus heeft de echtscheiding zowel tussen echtgenoten als ten aanzien van derden op dezelfde datum — die van de overschrijving — gevolg op persoonlijk en vermogensrechtelijk gebied (zie *infra*, artikel 41).

Teneinde evenwel rekening te houden met de gevolgen van het feit dat de echtgenoten tijdens de echtscheidingsprocedure geen gemeenschappelijk economisch belang hebben, wijzigt het wetsvoorstel artikel 1400 van het Burgerlijk Wetboek, door de goederen, rechten en inkomsten die een echtgenoot tijdens de procedure verwerft, eigen te verklaren, ofschoon de betrokkene is gehuwd onder het stelsel van de gemeenschap van goederen. Voorwaarde is wel dat de echtscheidingsprocedure leidt tot de ontbinding van het huwelijk.

Die eigenheid geldt zowel tussen echtgenoten onderling als ten aanzien van derden, zodat deze laatsten in kennis moeten worden gesteld van de indiening van het verzoek tot echtscheiding.

Die kennisgeving wordt geregeld bij artikel 1256 (*nieuw*) van het Gerechtelijk Wetboek (zie *infra*, artikel 28).

Artikel 23

Deze bepaling is de tegenhanger van artikel 22 over het tijdens het echtscheidingsgeding opgebouwde passief.

Er wordt voorbehoud gemaakt voor de schulden die de echtgenoten hoofdelijk verbinden bij toepassing van artikel 222 van het Burgerlijk Wetboek, dat op grond van het primair stelsel geldt tot het huwelijk wordt ontbonden.

Article 24

Il s'agit de mettre le Code judiciaire en concordance avec la réforme en supprimant la référence au divorce pour cause déterminée ou à la conversion de la séparation de corps en divorce, qui est supprimée comme étant incompatible avec l'idée d'une désunion irrémédiable (qui permet, en toute hypothèse, d'introduire une procédure en divorce après séparation de corps).

Article 25

L'unification de la procédure en divorce implique la suppression de la distinction faite actuellement quant aux causes, quant aux effets et quant à la procédure, entre divorce pour cause déterminée et divorce par consentement mutuel.

Article 26

Cette disposition fixe les règles de la procédure en divorce, laquelle sera introduite dans toutes les hypothèses — c'est-à-dire quel que soit l'élément révélateur de la désunion irrémédiable et qu'il y ait ou non une convention entre époux — par requête.

Il paraît en effet opportun, à l'occasion de la réforme du divorce, de choisir des modalités de procédure non seulement uniformes, mais également simples et peu coûteuses.

Cependant, il est évident que la procédure peut toujours être introduite par citation, quitte à ce que les frais supplémentaires soient délaissés au citant, s'ils sont jugés frustratoires.

À cette requête sont jointes, outre les pièces d'état civil, les conventions que les parties ont éventuellement conclues.

Dans l'optique choisie de favoriser les accords entre parties, ces conventions ont un objet très large — mesures relatives à la personne et aux biens des époux et des enfants pendant la procédure ou après divorce, pension après divorce, liquidation du régime matrimonial — et peuvent constater un accord global ou partiel.

On peut ainsi — par cette référence aux accords et par l'accueil de conventions globales ou non —, unifier dans une seule et même technique de procédure introductive les différentes hypothèses de divorce

Artikel 24

Het ligt in de bedoeling het Gerechtelijk Wetboek af te stemmen op de in uitzicht gestelde hervorming, door de verwijzing naar de echtscheiding op grond van bepaalde feiten dan wel naar de omzetting van de scheiding van tafel en bed in echtscheiding te schrappen. Die verwijzing is immers niet verenigbaar met het begrip « duurzame ontwrichting van het huwelijk » (in ieder geval kan een echtscheidingsprocedure worden ingesteld na de scheiding van tafel en bed).

Artikel 25

De eenvormigmaking van de echtscheidingsprocedure impliceert de opheffing van het onderscheid dat momenteel wordt gemaakt tussen echtscheiding op grond van bepaalde feiten en echtscheiding door onderlinge toestemming, naar gelang van de echtscheidingsgronden, -gevolgen en -procedure.

Artikel 26

Deze bepaling stelt de regels van de echtscheidingsprocedure vast, die in alle hypothèses (dus ongeacht welk feit de duurzame ontwrichting van het huwelijk heeft teweeggebracht en ongeacht of de echtgenoten al dan niet een overeenkomst hebben gesloten) bij verzoekschrift zal worden ingesteld.

Het lijkt immers opportuun deze hervorming van het echtscheidingsrecht aan te grijpen om niet alleen te kiezen voor uniforme, maar tevens voor eenvoudige procedureregels die niet al te veel kosten genereren.

Niettemin spreekt het voor zich dat een procedure altijd bij dagvaarding kan worden ingesteld, waarbij de bijkomende kosten kunnen worden verhaald op de dagvaarder, indien wordt geoordeeld dat de dagvaarding nodeloze kosten veroorzaakt.

Bij het verzoekschrift worden, naast de stukken van burgerlijke stand, de overeenkomsten gevoegd die de partijen eventueel hebben gesloten.

Aangezien die overeenkomsten erop gericht zijn akkoorden tussen de partijen te bevorderen, is de draagwijdte ervan zeer ruim (maatregelen met betrekking tot de persoon en de goederen van de echtgenoten en de kinderen tijdens de procedure of na de echtscheiding, uitkering tot onderhoud na echtscheiding, opheffing van het huwelijksvermogensstelsel). Bovendien kunnen die overeenkomsten een algemeen of een gedeeltelijk akkoord vaststellen.

Door te verwijzen naar de akkoorden en door rekening te houden met de al dan niet algemene overeenkomsten, wordt het mogelijk voortaan nog slechts één enkele techniek tot instelling van de

aujourd'hui séparées en deux catégories distinctes (étant le divorce par consentement mutuel d'une part et le divorce pour cause déterminée d'autre part).

Cette unification est de nature à favoriser la conclusion d'accords alors surtout que la situation n'est pas figée au jour de l'introduction de la demande, ceux-ci pouvant également être conclus en cours de procédure.

La requête est régie par les articles 1034*bis* à *sexies* du Code judiciaire, complétée par la constitution d'une «rubrique», c'est-à-dire d'une mention distincte reprenant l'identité des parties, la date et le lieu de leur mariage et la juridiction saisie.

Ces mentions permettent la publicité de la demande et donc la mise en œuvre de l'article 1400, 8° du Code civil.

Article 27

La requête et ses annexes sont transmises au procureur du Roi pour avis écrit notifié aux parties dans les 15 jours.

Cet avis porte sur la légalité et le respect des conditions de forme; seules les conventions relatives aux enfants mineurs font l'objet d'un contrôle quant à leur contenu et ce, au regard de l'intérêt des enfants.

Ce contrôle qui n'existe aujourd'hui que pour les conventions préalables au divorce par consentement mutuel doit être généralisé et donc étendu à toutes les conventions, qu'elles soient globales ou non, et à toutes les actions en divorce, que la demande soit conjointe ou non.

Article 28

Cette disposition doit être mise en relation avec les articles 22 et 41 relatifs d'une part à la date des effets patrimoniaux du divorce — soit la date de la transcription du divorce —, et d'autre part à la définition des biens propres en régime de communauté, définition étendue aux actifs constitués pendant la procédure en divorce.

procedure te hanteren voor de verschillende, thans nog in twee afzonderlijke categorieën uitgesplitste echtscheidingshypotheseën (de echtscheiding door onderlinge toestemming enerzijds, en de echtscheiding op grond van bepaalde feiten anderzijds).

Die eenvormigmaking zal het sluiten van een akkoord bevorderen, zonder dat een en ander vereist dat de toestand moet zijn gestabiliseerd op het ogenblik dat het verzoek wordt ingediend. Het blijft immers nog steeds mogelijk in de loop van de echtscheidingsprocedure akkoorden te sluiten.

Het verzoekschrift wordt geregeld bij de artikelen 1034*bis* tot *sexies* van het Gerechtelijk Wetboek en moet worden aangevuld met een «rubriek», dat wil zeggen een afzonderlijke vermelding van de identiteit van de partijen, de datum en de plaats van hun huwelijk en de geadieerde rechtbank.

Die informatie garandeert de openbaarheid van het verzoek en bijgevolg ook de naleving van artikel 1400, 8°, van het Burgerlijk Wetboek.

Artikel 27

Het verzoekschrift en de bijlagen ervan worden aan de procureur des Konings bezorgd voor schriftelijk advies. Dat advies moet aan de partijen worden betekend binnen een termijn van 15 dagen.

Concreet heeft het advies betrekking op de wettigheid en de eerbiediging van de vormvereisten. Alleen van de overeenkomsten met betrekking tot de minderjarige kinderen wordt ook de inhoud getoetst, rekening houdend met de belangen van de kinderen.

Die toetsing, die vandaag alleen maar bestaat voor de overeenkomsten die voorafgaan aan een echtscheiding door onderlinge toestemming, moet worden veralgemeend en bijgevolg uitgebreid tot alle overeenkomsten — ongeacht of ze al dan niet algemeen van strekking zijn — en tot alle vorderingen tot echtscheiding — ongeacht of die vorderingen al dan niet gezamenlijk werden ingesteld.

Artikel 28

Deze bepaling moet in samenhang worden gelezen met de artikelen 22 en 41. Die artikelen hebben betrekking op, enerzijds, de datum waarop de echtscheiding effect zal sorteren op het vermogen (dat wil zeggen de datum van overschrijving van de echtscheiding) en, anderzijds, de vaststelling van de eigen goederen in het raam van het stelsel van gemeenschap van goederen (waarbij dient te worden opgemerkt dat voortaan ook de activa in aanmerking worden genomen die tijdens de echtscheidingsprocedure werden gegenereerd).

Pour assurer tout à la fois l'unité de la date retenue, tant entre parties que vis-à-vis des tiers, et le respect de l'équité face à la disparition de toute *affectio societatis*, la proposition de loi exclut de la communauté les avoirs constitués pendant l'instance.

Cette exclusion devant être opposable aux tiers, une mesure de publicité est prévue sous la forme d'une transcription de la rubrique de la requête en divorce dans les registres de l'état civil.

L'exclusion de communauté supposant une procédure en divorce qui aboutit à la dissolution du mariage, une publicité est également prévue pour tous les événements qui empêchent la réalisation de cette dissolution: radiation du rôle, débouté, désistement, abandon de procédure, réconciliation ...

Article 29

Le respect de la vie privée justifie le huis clos des débats; seul le prononcé du jugement a lieu en audience publique.

Article 30

Cette disposition règle la procédure sur requête conjointe avec accord global des parties sur l'ensemble des modalités de leur divorce, qu'il s'agisse des effets personnels de la dissolution quant aux enfants mineurs et quant aux époux — pendant la durée de l'instance et après divorce —, ou des effets patrimoniaux.

L'hypothèse visée est donc comparable à celle de l'actuel divorce par consentement mutuel.

La procédure est simplifiée, notamment par la suppression des «épreuves» et par l'unification de la procédure et des compétences.

Celles-ci cessent d'être réparties entre le président du tribunal pour les comparutions des époux et le tribunal lui-même pour le prononcé du divorce.

Cette répartition est en effet inutile au plan du contrôle de la réalité des consentements et même au

Het wetsvoorstel houdt in dat het tijdens het geding gevormde vermogen wordt uitgesloten van de gemeenschap van goederen, teneinde de eenheid te garanderen van de datum die zowel tussen de partijen als ten aanzien van derden wordt overeengekomen, alsook teneinde de billijkheid in acht te nemen in het licht van de stopzetting van elke *affectio societatis*.

Aangezien die uitsluiting tegenwerpbaar moet kunnen zijn aan derden, wordt terzake voorzien in een openbaarmakingsmaatregel die erop neerkomt dat de rubriek waaronder het verzoek tot echtscheiding valt, in de registers van de burgerlijke stand moet worden ingeschreven.

Daar voormelde uitsluiting een echtscheidingsprocedure veronderstelt die uitmondt in de ontbinding van het huwelijk, wordt voorts ook voorzien in de openbaarmaking van alle gebeurtenissen die de voltrekking van die ontbinding verhinderen: schrapping van de rol, afwijzing, intrekking van het verzoek, afstand van de procedure, verzoening, ...

Artikel 29

De eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer rechtvaardigt dat de debatten met gesloten deuren plaatsvinden. Alleen de uitspraak van het vonnis vindt in openbare zitting plaats.

Artikel 30

Deze bepaling regelt de procedure die wordt ingesteld op grond van een gezamenlijk verzoekschrift met algemeen akkoord van de partijen over alle nadere voorwaarden met betrekking tot hun echtscheiding. Daarbij kan het zowel gaan om de persoonlijke gevolgen van de ontbinding van het huwelijk voor de minderjarige kinderen én de echtgenoten (tijdens de duur van het geding en ná echtscheiding), als om de gevolgen voor het vermogen.

De hier bedoelde hypothese valt dus te vergelijken met de huidige regeling inzake echtscheiding door onderlinge toestemming.

De procedure wordt vereenvoudigd, met name dankzij het wegvallen van de «proeven» en dankzij de eenvormigmaking van de procedure en de bevoegdheden.

De bevoegdheden worden namelijk niet langer verdeeld tussen de voorzitter van de rechtbank, wat het verschijnen van de echtgenoten betreft, en de rechtbank zelf, wat de uitspraak van de echtscheiding betreft.

Die bevoegdheidsverdeling heeft immers geen nut wanneer de instemming van de beide partijen op haar

plan du contrôle des conditions de forme, d'admissibilité et de fond du divorce puisqu'elle fait intervenir deux juridictions différentes dont l'une — le président du tribunal — a un pouvoir de contrôle sans pouvoir de sanction de ce contrôle, puisque la décision sur le prononcé ou non du divorce ne lui appartient pas.

Dans le même esprit de simplification, il est apparu nécessaire de supprimer les conditions d'âge et de durée du mariage qui sont artificielles au regard du constat d'une désunion irrémédiable.

Le déroulement de la procédure diffère selon qu'il y a ou non contestation sur l'admissibilité du divorce, le respect des conditions de forme et de fond et la conformité des conventions à l'intérêt des enfants mineurs.

Dans une première hypothèse, aucune contestation n'existe et le tribunal rend, à l'audience d'introduction, un jugement avant dire droit fixant la date à laquelle le jugement prononçant le divorce et homologuant les conventions sera prononcé, sauf rétractation de l'accord par les parties.

Cette seconde audience de prononcé a lieu au plus tôt trois mois et au plus tard quatre mois après l'audience d'introduction, ce délai étant destiné à garantir le caractère réfléchi des accords intervenus.

Dans une seconde hypothèse, une contestation est soulevée par le procureur du Roi ou par le tribunal.

Le tribunal rend alors un jugement avant dire droit, concluant au non respect des conditions légales, et fixe une audience à laquelle les parties devront être personnellement présentes afin qu'il soit débattu sur la contestation.

Le délai s'écoulant entre l'audience d'introduction et la deuxième audience constitue, pour les parties, le délai de réflexion permettant de conclure un avenant pour régulariser la procédure.

En pareil cas, un délai de « réflexion-rétractation » sera également réservé aux parties, la deuxième audience étant reportée à cet effet.

Il en va de même si les parties déposent un avenant en raison de la survenance de circonstances nouvelles et imprévisibles affectant leur situation ou celle des enfants.

echtheid moet worden getoetst, en al evenmin wanneer de vorm-, toelaatbaarheids- en grondvoorwaarden moeten worden gecheckt. Door die bevoegdheidsverdeling moeten immers twee verschillende rechtsactoren interveniëren, waarvan één — de voorzitter van de rechtbank — weliswaar een toetsingsbevoegdheid heeft, maar géén sanctiebevoegdheid in verband met die toetsing, aangezien de beslissing of de echtscheiding al dan niet wordt uitgesproken, hem niet toekomt.

Eveneens met het oog op een vereenvoudiging is het noodzakelijk gebleken een einde te maken aan de leeftijdsvoorwaarde en de voorwaarde inzake de duur van het huwelijk. Dergelijke voorwaarden zijn immers artificieel in het licht van de vaststelling dat er een duurzame ontwrichting van het huwelijk heeft plaatsgevonden.

Het verloop van de procedure verschilt naargelang er al dan niet betwisting bestaat omtrent de toelaatbaarheid van de echtscheiding, de inachtneming van de vorm- en de grondvereisten en de vraag of de overeenkomsten stroken met de belangen van de minderjarige kinderen.

In een eerste hypothese bestaat er geen betwisting en velt de rechtbank tijdens de inleidingszitting alvorens recht te doen een vonnis houdende vaststelling van de datum waarop, behalve indien de partijen hun akkoord intrekken, het vonnis dat de echtscheiding uitspreekt en de overeenkomsten homologeert zal worden gewezen.

Die tweede zitting vindt plaats ten vroegste drie en uiterlijk vier maanden na de inleidingszitting. Die termijn moet garanderen dat akkoorden na rijp beraad werden gesloten.

In een tweede hypothese tekent de procureur des Konings of de rechtbank verzet aan.

Dan wijst de rechtbank een vonnis alvorens recht te doen, waarin de niet-naleving van de wettelijke voorwaarden wordt vastgesteld en waarbij een zitting wordt vastgelegd tijdens welke de partijen persoonlijk aanwezig moeten zijn zodat over dat verzet een debat kan plaatsvinden.

De termijn tussen de inleidingszitting en de tweede zitting geeft de partijen enige bedenktijd tijdens welke zij het eens kunnen worden over een avenant tot regularisering van de procedure.

In een dergelijk geval zullen de partijen eveneens over een termijn beschikken om de zaken rustig te overwegen en eventueel hun vordering in te trekken (« reflectie/intrekkingstermijn »). De tweede zitting werd immers precies met het oog daarop uitgesteld.

Hetzelfde geldt wanneer de partijen een avenant indienen omdat zich nieuwe en onvoorzienbare omstandigheden hebben voorgedaan die een weerslag hebben op hun situatie of die van hun kinderen.

Dans tous ces cas, la procédure doit être reportée afin de maintenir le délai de « réflexion-rétractation » de trois mois indispensable pour assurer la pérennité des accords.

Enfin, il est précisé que le jugement prononçant le divorce homologue les conventions et non pas seulement les dispositions relatives aux enfants mineurs, comme c'est le cas actuellement.

Cette homologation paraît être la suite logique du contrôle exercé et permet aux parties de disposer d'un titre exécutoire en cas de non respect des accords conclus et confirmés.

Article 31

La procédure visée ici est celle d'une demande en divorce non accompagnée d'un accord complet, sur l'ensemble des modalités du divorce et de l'après divorce entre parties, et quant aux enfants.

Si un accord partiel est intervenu au jour du dépôt de la requête, un calendrier de mise en état est fixé à l'audience d'introduction pour assurer non seulement le débat au fond, c'est-à-dire sur la dissolution du mariage, mais également la réflexion sur la confirmation ou non des accords partiels.

Si un accord partiel intervient en cours de procédure, le calendrier de la mise en état et la fixation de l'audience sont revus afin de réserver aux parties le délai de réflexion nécessaire à la confirmation ou non des accords.

Enfin, il est apparu que le divorce remède à la désunion irrémédiable ne pouvait devenir une répudiation pure et simple imposée par un époux sans se soucier des conséquences de la dissolution.

Dans cette optique, certaines questions sont apparues comme étant à ce point fondamentales pour les époux, l'un d'eux ou les enfants, qu'il ne pourra être statué sur la dissolution du mariage qu'à la condition que ces questions soient réglées par un accord confirmé ou soient susceptibles d'être réglées à la requête d'une partie grâce à la saisine préalable du juge compétent, conformément à l'article 1280 du Code judiciaire.

In al die gevallen moet de procedure worden verdaagd, teneinde de « reflectie/intrekkingstermijn » van drie maanden in acht te nemen die noodzakelijk is om tot duurzame akkoorden te komen.

Tot slot wordt gepreciseerd dat het vonnis waarbij de echtscheiding wordt uitgesproken, ook de homologatie van de overeenkomsten tot gevolg heeft en niet alleen — zoals in de vigerende regeling — de homologatie van de bepalingen met betrekking tot de minderjarige kinderen.

Die homologatie vloeit logischerwijs voort uit de uitgevoerde toetsing en maakt dat de partijen kunnen beschikken over een uitvoerbare titel in geval van niet-naleving van de gesloten en bevestigde akkoorden.

Artikel 31

De hier bedoelde procedure is die van een vordering tot echtscheiding die niet gepaard gaat met een volledig akkoord over alle nadere voorwaarden met betrekking tot de situatie van de partijen en de kinderen tijdens en na de echtscheiding.

Zo er op de dag van de indiening van het verzoekschrift een gedeeltelijk akkoord is, wordt tijdens de inleidingsszitting een tijdpad opgesteld waarin niet alleen het debat ten gronde is opgenomen (dus over de ontbinding van het huwelijk), maar ook de behandeling van de vraag of de gedeeltelijke akkoorden al dan niet kunnen worden bevestigd.

Zo tijdens de procedure een gedeeltelijk akkoord tot stand komt, wordt het tijdpad voor de ingereedheidbrenging en voor de vaststelling van de rechtsdag herzien, teneinde de partijen de nodige bedenktijd te geven om de gesloten akkoorden al dan niet te bevestigen.

Tot slot zijn de indieners tot de bevinding gekomen dat de echtscheiding als remedie tegen een duurzame ontwrichting van het huwelijk niet mag worden opgevat als een loutere verstoting die door een van de echtgenoten wordt opgelegd, zonder dat deze zich bekommert om de gevolgen van de ontbinding van het huwelijk.

In het licht daarvan blijken sommige aangelegenheden van dermate fundamenteel belang voor de beide echtgenoten, voor een van beiden of voor hun kinderen dat pas over de ontbinding van het huwelijk kan worden beslist nadat die aspecten zijn geregeld via een bevestigd akkoord, dan wel op voorwaarde dat die aspecten kunnen worden geregeld op verzoek van één partij, via de voorafgaande aanhangigmaking bij de bevoegde rechter, overeenkomstig artikel 1280 van het Gerechtelijk Wetboek.

Les modalités ainsi visées constituent le minimum indispensable des mesures accompagnant la dissolution; leur résolution par voie d'accord ou par voie de saisine judiciaire permet d'éviter soit un trop grand déséquilibre des situations respectives, soit un vide juridique préjudiciable, tantôt en raison de l'intérêt immédiat et futur des époux et des enfants, tantôt en raison de leur incidence sur les futures opérations de liquidation patrimoniale.

Sont regroupées dans cette catégorie de mesures indispensables celles qui portent sur l'occupation du logement familial et le caractère gratuit ou non de cette occupation pendant l'instance, l'autorité parentale et l'hébergement des enfants mineurs, ainsi que la contribution et la pension alimentaire et enfin, l'imputabilité de la pension entre époux sur les comptes de liquidation du régime matrimonial.

Article 32

La proposition vise à favoriser les accords entre époux et à en assurer l'efficacité.

Aussi, l'homologation est généralisée afin de donner auxdits accords une force exécutoire.

Eu égard à la liberté contractuelle, ces accords ne font pas l'objet d'un contrôle en opportunité quant au fond, sous la seule exception de tout ce qui touche à l'intérêt des enfants mineurs.

Il est apparu par ailleurs que le principe de l'autonomie de la volonté devait permettre aux parties de conclure pendant la procédure des accords portant également sur la liquidation de leur régime matrimonial.

En effet, en imposant aux parties de conclure de tels accords seulement après la dissolution du mariage, on met un frein inutile au règlement conventionnel des effets du divorce.

Toutefois, eu égard aux liens existants entre les accords patrimoniaux et les effets personnels du divorce — on songe ici notamment aux liens entre la liquidation du régime matrimonial et la pension après divorce —, de tels accords pourront n'avoir qu'un caractère provisionnel.

Il appartient aux parties d'indiquer le caractère provisionnel ou définitif de leur accord, étant entendu

De aldus bedoelde nadere voorwaarden vormen een onontbeerlijk minimum inzake flankerende maatregelen van de ontbinding van het huwelijk. Een oplossing via akkoorden of via een aanhangigmaking bij de rechter helpt ter voorkoming van, hetzij een te grote onbalans tussen de respectieve situaties van de betrokkenen, hetzij een juridische leemte die nadelig kan zijn voor zowel de onmiddellijke en toekomstige belangen van de echtgenoten en hun kinderen als de transacties tot vereffening van het vermogen waartoe zal worden overgegaan.

Tot die categorie van onontbeerlijke maatregelen behoren die welke betrekking hebben op de toewijzing van de gezinswoning, de kosteloosheid of niet van die toewijzing gedurende het geding, het ouderlijk gezag over en de huisvesting van de minderjarige kinderen, de verschuldigde bijdrage en de uitkering tot onderhoud alsook, tot slot, de wijze waarop de uitkering tot onderhoud in het kader van de opheffing van het huwelijksvermogensstelsel ten aanzien van elk van de echtgenoten wordt verrekend.

Artikel 32

Het wetsvoorstel strekt ertoe de echtgenoten aan te moedigen tot het sluiten van akkoorden en de doeltreffendheid van die akkoorden te waarborgen.

Daarom wordt de homologatie veralgemeend, zodat die akkoorden uitvoerbare kracht krijgen.

Gelet op de contractuele vrijheid wordt niet nagegaan of de die akkoorden inhoudelijk al dan niet opportuun zijn. Enige uitzonderling daarop vormen alle facetten die een weerslag hebben op de belangen van de minderjarige kinderen.

Overigens is gebleken dat het beginsel van de wilsautonomie van de partijen ertoe moet bijdragen dat zij reeds in de loop van de procedure makkelijker akkoorden sluiten, die eveneens betrekking hebben op de opheffing van hun huwelijksvermogensstelsel.

Door de partijen op te leggen dergelijke akkoorden pas na de ontbinding van het huwelijk te sluiten, dreigt men immers onnodig een rem te zetten op een onderhandelde regeling van de gevolgen van de echtscheiding.

Niettemin mogen die akkoorden slechts provisioneel zijn, omdat achteraf nog rekening moet kunnen worden gehouden met de bestaande band tussen de vermogensovereenkomsten en de persoonlijke gevolgen van de echtscheiding. We denken daarbij met name aan de band tussen de opheffing van het huwelijksvermogensstelsel en de uitkering tot onderhoud na echtscheiding.

Het komt de partijen toe aan te geven of hun akkoord provisioneel dan wel definitief is, met dien

que l'accord sera réputé provisionnel à défaut de précision.

La nécessité de garantir le caractère réfléchi des accords conduit à rappeler qu'ils ne lient les parties qu'après expiration d'un délai de réflexion destiné à leur confirmation ou leur rétractation.

Article 33

Cette disposition abroge l'article 1261 alinéa 2 du Code judiciaire devenu sans objet eu égard à la modification des règles de procédure.

Article 34

Le divorce produit ses effets au jour de la transcription dans les registres de l'état civil de la décision prononçant la dissolution, décision qui doit être coulée en force de chose jugée.

Il est apparu inutile, lorsque les parties sont d'accord sur la dissolution du mariage, de leur imposer les frais d'une signification de la décision.

La proposition autorise dès lors l'acquiescement.

À défaut, les règles actuelles du caractère suspensif des recours et des délais de recours sont maintenues.

Article 35

Cette disposition vise l'hypothèse d'une action en divorce entre des époux dont l'un est frappé d'une maladie mentale.

Par analogie avec l'actuel article 232 alinéa 2 du Code civil, il paraît qu'en pareille hypothèse, la désunion irrémédiable, cause de divorce, ne peut être révélée que par une séparation prolongée.

La maladie mentale exclut en effet l'imputabilité de la faute ou encore la possibilité d'un accord global et d'une requête conjointe.

Les règles de représentation sont précisées et diffèrent selon que le malade mental est déjà placé sous statut d'incapacité ou non.

Les pouvoirs du représentant sont par ailleurs précisés pour éviter la controverse actuelle liée au fait

verstande dat het wordt geacht provisioneel te zijn indien een dergelijke precisering ontbreekt.

Aangezien het noodzakelijk is te garanderen dat de akkoorden weldoordacht tot stand komen, werd ervoor geopteerd te bepalen dat die akkoorden de partijen pas binden na het verstrijken van een bedenktijd die moet leiden tot de bevestiging of de intrekking ervan.

Artikel 33

Deze bepaling strekt tot opheffing van artikel 1261, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek, dat niet langer nut heeft als gevolg van de wijziging van de procedureregels.

Artikel 34

De echtscheiding sorteert effect op de dag dat de — in kracht van gewijsde gegane — beslissing waarbij de ontbinding van het huwelijk wordt uitgesproken, wordt overgeschreven in de registers van de burgerlijke stand.

Wanneer de partijen het eens zijn over de ontbinding van hun huwelijk, lijkt het niet nodig hen kosten aan te rekenen voor de betekening van de beslissing dienaangaande.

Dit wetsvoorstel maakt dus berusting mogelijk.

Zoniet blijven de vigerende regels inzake het opheffende karakter van en de termijnen voor hogere voorzieningen van kracht.

Artikel 35

Deze bepaling heeft betrekking op de vorderingen tot echtscheiding waarbij een van de echtgenoten aan een geestesziekte lijdt.

Naar analogie van het vigerende artikel 232, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek lijkt het aangewezen dat de duurzame ontwijking van het huwelijk als oorzaak van de echtscheiding maar kan blijken uit een langdurige periode van gescheiden leven.

De geestesziekte sluit immers uit dat de betrokkene enige schuld kan worden aangewreven en evenzeer is het onmogelijk in dat geval een algemeen akkoord te sluiten of een gezamenlijke vordering in te dienen.

Voorts worden de regels inzake vertegenwoordiging nader gepreciseerd. Ze verschillen afhankelijk van de vraag of de geesteszieke al dan niet reeds onbekwaam werd verklaard.

Tevens worden de bevoegdheden van de vertegenwoordiger duidelijk omschreven, om aldus een einde te

que le représentant n'a compétence que pour l'action en divorce à l'exclusion de toute négociation d'accords sur les effets personnels ou patrimoniaux de la dissolution.

Article 36

L'abrogation des articles 1267 et 1268 du Code judiciaire est la conséquence de l'unification des causes de divorce et de la procédure.

Article 37

Le 2e alinéa de l'article 1269 du Code judiciaire impose la mention de la séparation de fait dans tous les divorces, eu égard à l'importance que cette mention peut avoir en droit de la filiation.

Article 38

Dans toutes les hypothèses de divorce, la preuve de la séparation peut être faite par toutes voies de droit; l'article est modifié pour supprimer la référence à l'actuel article 232 du Code civil.

Article 39

L'article 1274 du Code judiciaire est complété pour exclure expressément toute possibilité de requête civile contre les jugements de divorce.

Cette question est aujourd'hui controversée et doit être tranchée par voie législative pour éviter toute insécurité juridique.

Article 40

L'article 1275, § 1er, du Code judiciaire est relatif à la formalité de transcription du divorce.

Il vise la signification du jugement ou arrêt prononçant le « divorce pour cause déterminée », catégorie qui disparaît dans la proposition de loi.

maken aan de thans woedende controverse omtrent het feit dat de vertegenwoordiger in de huidige stand van de wetgeving alleen maar bevoegd is voor de vordering tot echtscheiding, met uitsluiting van elke onderhandelingsbevoegdheid met betrekking tot het sluiten van akkoorden over de persoonlijke of vermogensgebonden gevolgen van de ontbinding van het huwelijk.

Artikel 36

De opheffing van de artikelen 1267 en 1268 van het Gerechtelijk Wetboek is het gevolg van de eenvormigmaking van de echtscheidingsgronden en van de procedure.

Artikel 37

Het in uitzicht gestelde tweede lid van artikel 1269 van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt dat in alle gevallen melding moet worden gemaakt van het tijdstip waarop de feitelijke scheiding een aanvang heeft genomen. Die verplichting moet gezien worden in het licht van de afstammingsrechtelijke gevolgen die deze vermelding kan hebben.

Artikel 38

In alle echtscheidingshypothesen kan het bewijs van de feitelijke scheiding met alle rechtsmiddelen worden aangevoerd; het artikel zou worden gewijzigd met de bedoeling de verwijzing naar het vigerende artikel 232 van het Burgerlijk Wetboek weg te laten.

Artikel 39

Artikel 1247 van het Gerechtelijk Wetboek wordt aangevuld teneinde uitdrukkelijk elke mogelijkheid van een herroeping van het gewijsde tegen de echtscheidingsvonnissen uit te sluiten.

Die kwestie zorgt vandaag de dag voor de nodige controverse en moet via wetgevende weg worden geregeld, teneinde rechtsonzekerheid te voorkomen.

Artikel 40

Artikel 1275, § 1, van het Gerechtelijk Wetboek heeft betrekking op de vormvereiste op grond waarvan de echtscheiding moet worden overgeschreven.

Concreet wordt de betekening beoogd van het vonnis of het arrest waarbij de « echtscheiding op grond van bepaalde feiten » wordt uitgesproken — een categorie die door dit wetsvoorstel zou verdwijnen.

Article 41

Cette disposition précise la date des effets du divorce entre parties, fixée au jour de la transcription dans les registres de l'état civil, de la décision coulée en force de chose jugée et pour l'avenir seulement.

Une réserve est faite pour les articles 1400, 8°, et 1407 *in fine* du Code civil qui visent précisément les actifs constitués pendant l'instance et exclus du patrimoine commun (*supra* article 22).

Est également visée l'hypothèse particulière d'un décès survenant après le prononcé du jugement mais avant qu'il ne soit coulé en force de chose jugée, ou encore après le jour où la décision est coulée en force de chose jugée, mais avant transcription.

Article 42

Cette disposition fixe la date des effets du divorce vis-à-vis de tiers soit — toujours sous réserve des articles 1400, 8°, et 1407 *in fine* du Code civil — la date de la transcription dans les registres de l'état civil et pour l'avenir seulement.

L'unification est ainsi réalisée quant aux effets entre parties ou vis-à-vis des tiers (*supra* article 22).

Article 43

L'article 1280 du Code judiciaire est maintenu afin de déterminer la règle de procédure applicable à la saisine du juge compétent pour régler les mesures provisoires pendant l'instance, en l'absence d'accord des parties.

Quelques modifications sont apportées à cette disposition pour préciser le mode de saisine et la technique de mise en œuvre de la délégation de sommes.

Article 44

La modification vise à tenir compte des nouveaux modes d'introduction de la procédure en divorce.

Artikel 41

Deze bepaling preciseert wanneer de echtscheiding effect sorteert ten aanzien van de partijen. Dat tijdstip wordt vastgesteld op de dag dat de in kracht van gewijsde gegane beslissing wordt overgeschreven in de registers van de burgerlijke stand. De gevolgen gelden enkel voor de toekomst.

Dat alles geldt onder voorbehoud van de artikelen 1400, 8°, en 1407, *in fine*, van het Burgerlijk Wetboek, die precies betrekking hebben op de tijdens het geding gevormde activa die van het gemeenschappelijk vermogen zijn uitgesloten (*cf. supra*, artikel 22).

Tevens wordt de specifieke hypothese bedoeld waarin zich een sterfgeval voordoet na de uitspraak van de beslissing maar vooraleer die beslissing in kracht van gewijsde is gegaan, dan wel na de dag waarop de beslissing in kracht van gewijsde is gegaan maar vooraleer ze werd overgeschreven in de registers van de burgerlijke stand.

Artikel 42

Deze bepaling legt de datum vast waarop de echtscheiding effect sorteert ten aanzien van derden — nog steeds onder voorbehoud van de artikelen 1400, 8°, en 1407, *in fine*, van het Burgerlijk Wetboek (het gaat om datum van overschrijving in de registers van de burgerlijke stand, met dien verstande dat de gevolgen enkel voor de toekomst gelden).

Aldus zijn de gevolgen tussen de partijen onderling en ten aanzien van derde voortaan dezelfde (*cf. supra*, artikel 22).

Artikel 43

Artikel 1280 van het Gerechtelijk Wetboek wordt in stand gehouden, teneinde de procedureregels te bepalen die van toepassing is op de aanhangigmaking bij de bevoegde rechter, wanneer het erop aankomt tijdens het geding provisionele maatregelen te treffen ingeval de partijen niet tot een akkoord zijn gekomen.

Aan deze bepaling worden een aantal wijzigingen aangebracht die ertoe strekken de wijze van aanhangigmaking te preciseren, alsook de techniek voor de tenuitvoerlegging van de overwijzing van de geldbedragen.

Artikel 44

Deze wijziging strekt ertoe rekening te houden met de nieuwe manieren om de echtscheidingsprocedure in te leiden.

Article 45

La notion de réconciliation est précisée par cette disposition : la précision porte principalement sur les conditions nécessaires pour qu'il y ait, juridiquement, une telle réconciliation.

Article 46

La modification tient compte de l'unification des causes de divorce et de la procédure.

Article 47

Le divorce par consentement mutuel n'étant plus une forme distincte de divorce, les dispositions des articles 1287 à 1304 du Code judiciaire sont abrogées.

Article 48

Cette disposition confirme le maintien de la procédure de séparation de corps pour les mêmes causes et selon la même procédure que le divorce.

Article 49

Les dispositions de procédure applicables à la séparation de corps sont modifiées afin de tenir compte de la nouvelle procédure de divorce, applicable *mutatis mutandis*.

Article 50

Le cumul de procédures en divorce et en séparation de corps paraît incompatible avec le constat de la désunion irrémédiable et l'organisation légale nouvelle de ses effets.

Par contre, il est expressément précisé que la séparation de corps peut prendre fin à tout moment par l'introduction d'une action en divorce.

Celle-ci ne doit cependant pas aboutir à la remise en cause systématique des accords intervenus.

Artikel 45

Deze bepaling preciseert het begrip « verzoening » : de precisering heeft voornamelijk betrekking op de voorwaarden die noodzakelijk vervuld moeten zijn vooraleer er, uit juridisch oogpunt, sprake kan zijn van een soortgelijke verzoening.

Artikel 46

De wijziging houdt rekening met de eenvormigmaking van de gronden tot echtscheiding en van de procedure.

Artikel 47

Aangezien de echtscheiding door onderlinge toestemming niet langer een afzonderlijke vorm van echtscheiding is, worden de bepalingen van de artikelen 1287 tot 1304 van het Gerechtelijk Wetboek opgeheven.

Artikel 48

Deze bepaling bekrachtigt de handhaving van de procedure tot scheiding van tafel en bed op dezelfde gronden en volgens dezelfde procedure als de echtscheiding.

Artikel 49

De bepalingen van de procedure die van toepassing zijn op de scheiding van tafel en bed worden gewijzigd, teneinde rekening te houden met de nieuwe echtscheidingsprocedure die *mutatis mutandis* toepasselijk is.

Artikel 50

De samenloop van de echtscheidingsprocedure en de procedure tot scheiding van tafel en bed lijkt onbestaanbaar met de constatering van de duurzame ontwrichting van het huwelijk en de nieuwe wettelijke regeling van de gevolgen ervan.

Daarentegen wordt uitdrukkelijk gepreciseerd dat de scheiding van tafel en bed te allen tijde een einde kan nemen door het inleiden van een echtscheidingsprocedure.

Het opstarten van die procedure hoeft evenwel niet te leiden tot een systematisch op de helling zetten van de gesloten akkoorden.

Ceux-ci pourront être revus si un élément nouveau survient, étant précisé que le seul choix de la procédure en divorce ne suffit pas à constituer cet élément, qui doit se rapporter non à la procédure choisie mais à la situation des parties.

Article 51

La conversion de la séparation de corps en divorce est supprimée dès lors qu'elle paraît également incompatible avec la référence à la cause unique de la désunion irrémédiable.

Elle devient en outre inutile au regard du nouvel article 1307 du Code judiciaire.

Article 52

Cette disposition règle les effets de la nouvelle loi dans le temps.

Afin de ne pas bouleverser les procédures en cours et les effets des divorces déjà prononcés, la nouvelle loi ne s'appliquera qu'aux procédures introduites après son entrée en vigueur, c'est-à-dire dont la date du dépôt de la requête est postérieure à ce jour.

Une exception est faite dans le cas où les deux parties, déjà engagées dans une action en divorce, sont d'accord pour profiter des effets de la nouvelle loi, dès le moment de son entrée en vigueur.

Article 53

Pour permettre aux greffe et aux tribunaux de s'organiser en vue de l'application des nouvelles normes, l'entrée en vigueur de la loi est fixée au sixième mois qui suit celui au cours duquel la loi aura été publiée au *Moniteur belge*.

Christine DEFRAIGNE.

Die akkoorden kunnen worden veranderd zo een nieuw element opduikt, waarbij wordt gepreciseerd dat de keuze voor de echtscheidingsprocedure niet volstaat om dat element te zijn. Die nieuwigheid moet niet op de gekozen procedure maar op de situatie van de partijen betrekking hebben.

Artikel 51

De omzetting van de scheiding van tafel en bed in echtscheiding wordt opgeheven aangezien die ook onbestaanbaar lijkt met de verwijzing naar de enige grond tot duurzame ontwrichting van het huwelijk.

Bovendien wordt die omzetting nutteloos als men rekening houdt met het in uitzicht gestelde artikel 1307 van het Gerechtelijk Wetboek.

Artikel 52

Deze bepaling regelt de uitwerking van de nieuwe wet in de tijd.

Teneinde de hangende gedingen en de uitwerking van de reeds uitgesproken echtscheidingen niet te verstoren, zal de nieuwe wet alleen worden toegepast op die gedingen die na de inwerkingtreding ervan werden ingeleid, de zaken dus waarvan de indieningsdatum van het verzoekschrift na die datum ligt.

Er wordt voorzien in een uitzondering in het geval waarbij de beide partijen, die reeds in een echtscheidingsgeding verwickeld zijn, er akkoord mee gaan de gevolgen van de nieuwe wet, vanaf de inwerkingtreding ervan, te genieten.

Artikel 53

Om de griffie en de rechtbanken in staat te stellen zich organisatorisch voor te bereiden op de toepassing van de nieuwe normen, wordt de inwerkingtreding van de wet vastgesteld op de zesde maand volgend op de maand waarin ze in het *Belgisch Staatsblad* zal worden bekendgemaakt.

PROPOSITION DE LOI

Chapitre premier

Disposition générale

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Chapitre II

Modifications du Code civil

Art. 2

L'intitulé du chapitre premier du titre VI du livre premier du Code civil est remplacé par l'intitulé suivant :

« Chapitre premier — Cause du divorce »

Art. 3

L'article 229 du même Code, modifié par la loi du 28 octobre 1974, est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 229. — Le divorce peut être demandé par les époux, ou par l'un d'eux, lorsqu'il y a entre eux une désunion irrémédiable.

Cette désunion irrémédiable est suffisamment démontrée lorsque :

1. les deux époux demandent conjointement qu'il soit mis fin à l'union conjugale;

2. l'un des époux demande qu'il soit mis fin à l'union conjugale et que l'autre époux accepte le principe de la rupture du mariage par des conclusions ou une déclaration personnelle actée à l'audience; cette acceptation n'est pas susceptible de rétractation;

3. les époux ont vécu séparés de fait durant plus de deux années consécutives, et que l'un d'eux demande le divorce;

4. dans les autres cas, l'époux qui demande le divorce apporte la preuve d'un fait, relatif au comportement de l'autre conjoint, qui rend raisonnablement

WETSVOORSTEL

Hoofdstuk I

Algemeen

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Hoofdstuk II

Wijzigingen aan het Burgerlijk Wetboek

Art. 2

Het opschrift van boek I, titel VI, hoofdstuk I, van het Burgerlijk Wetboek wordt vervangen door het volgende opschrift :

« Hoofdstuk I — Grond tot echtscheiding »

Art. 3

Artikel 229 van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wet van 28 oktober 1974, wordt vervangen door de volgende bepaling :

« Art. 229. — De echtscheiding kan worden gevorderd door de echtgenoten, of door ieder van hen, wanneer sprake is van een duurzame ontwrichting van hun relatie.

Die duurzame ontwrichting van het huwelijk wordt voldoende aangetoond wanneer :

1. de beide echtgenoten gezamenlijk vorderen een einde aan de echtverbintenis te maken;

2. één van de echtgenoten vordert dat een einde aan de echtverbintenis zou worden gemaakt en de andere echtgenoot het principe van de echtbreuk aanvaardt door conclusies of door een persoonlijke, ter terechtzitting geacteerde verklaring neer te leggen; deze aanvaarding kan niet worden herroepen;

3. de echtgenoten gedurende meer dan twee opeenvolgende jaren feitelijk gescheiden hebben gewoond en één van beide echtgenoten de echtscheiding vordert;

4. in de andere gevallen, de echtgenoot die de echtscheiding vordert, het bewijs aanvoert van een feit, met betrekking tot het gedrag van de andere

impossible la poursuite ou la reprise de la vie commune entre eux.»

Art. 4

L'intitulé du chapitre II, du titre VI du même Code, contenant les articles 230 et 231, est remplacé par l'intitulé suivant :

« Chapitre II — Des modifications des modalités de preuve de la désunion irrémédiable. »

Art. 5

L'article 230 du même Code, abrogé par la loi du 28 octobre 1974, est rétabli dans la rédaction suivante :

« Art. 230. — Lorsque la procédure est introduite sur base de l'article 229, 2° et que le défendeur n'accepte pas le principe de la rupture du mariage, le demandeur peut néanmoins prouver la réalité de la désunion irrémédiable suivant les conditions déterminées à l'article 229, 3° ou 4°. »

Art. 6

L'article 231 du même Code est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 231. — Lorsque la procédure est introduite sur base de l'article 229, 2°, 3° ou 4°, les époux peuvent demander au juge, à tout moment de la procédure, de constater leur accord conjoint sur la désunion irrémédiable. »

Art. 7

Les articles 232 et 233 du même Code sont abrogés.

Art. 8

Au livre premier, titre VI du même Code, les chapitres II et III, contenant les articles 275 et 276, sont abrogés.

Art. 9

L'article 299 du même Code est remplacé par la disposition suivante :

echtgenoot, dat de voortzetting of de hervatting van hun samenleven redelijkerwijze onmogelijk maakt.»

Art. 4

Het opschrift van boek I, titel VI, hoofdstuk II, van hetzelfde Wetboek, dat de artikelen 230 en 231 omvat, wordt vervangen door het volgende opschrift :

« Hoofdstuk II — Wijzigingen van de wijze waarop het bewijs van de duurzame ontwrichting van het huwelijk kan worden geleverd. »

Art. 5

Artikel 230 van hetzelfde Wetboek, opgeheven bij de wet van 28 oktober 1974, wordt hersteld in de volgende redactie :

« Art. 230. — Wanneer de procedure werd ingeleid op grond van artikel 229, 2°, en de verweerder het principe van de echtbreuk niet aanvaardt, kan de verzoeker niettemin, conform de in artikel 229, 3° of 4°, vervatte voorwaarden, bewijzen dat de relatie werkelijk duurzaam is ontwracht. »

Art. 6

Artikel 231 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen door de volgende bepaling :

« Art. 231. — Wanneer de procedure werd ingeleid op grond van artikel 229, 2°, 3° of 4°, kunnen de echtgenoten de rechter in elke fase van het geding verzoeken hun gezamenlijk akkoord omtrent de duurzame ontwrichting van het huwelijk vast te stellen. »

Art. 7

De artikelen 232 en 233 van hetzelfde Wetboek worden opgeheven.

Art. 8

In boek I, titel VI, van hetzelfde Wetboek, worden de hoofdstukken II en III, waarin de artikelen 275 en 276 vervat zijn, opgeheven.

Art. 9

Artikel 299 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen door de volgende bepaling :

«Art. 299. — Lorsque le mariage des époux est dissout par divorce, les institutions contractuelles d'héritier qu'ils auraient conclues entre eux ou avec des tiers, et les avantages matrimoniaux qu'ils se seraient consentis, soit dans leur contrat de mariage, soit par un acte postérieur, seront caducs de plein droit, sauf s'il est expressément prévu dans l'acte qui les porte qu'ils seraient maintenus dans cette hypothèse, ou que les époux ont conventionnellement prévu dans un acte de la procédure de divorce ou de la liquidation de leur régime matrimonial qu'il en serait ainsi. Dans ce second cas, les époux sont libres de transiger sur la mesure dans laquelle ces institutions ou avantages seront maintenus, à titre réciproque ou non.»

Art. 10

L'article 300 du même Code est abrogé.

Art. 11

L'article 301 du même Code est remplacé par la disposition suivante :

«Art. 301. — § 1er. Lorsque la vie conjugale a diminué l'aptitude d'un des conjoints à se procurer des revenus et que ce dernier est dans un état de besoin, il peut postuler une pension alimentaire après divorce à charge de l'autre conjoint.

Cependant, le juge peut, en considération de toutes les circonstances de la cause, et notamment du comportement des époux l'un envers l'autre et de l'influence de ce comportement sur la désunion irrémédiable, dire pour droit qu'aucune pension après divorce ne sera due.

§ 2. À moins que les parties n'aient déterminé par une convention homologuée les modalités de la pension après divorce, le juge fixe le montant de la pension alimentaire par un calcul arithmétique dont il indique les facteurs et la manière dont ils conditionnent le montant alloué, de façon à ce que le conjoint qui y a droit reçoive une adéquate compensation de la diminution de son aptitude à se procurer des revenus du fait de la vie conjugale.

Il peut prendre en considération toutes les circonstances de la cause, et notamment l'âge des parties, l'activité professionnelle qu'elles exercent, leurs qualifications et aptitudes, leur état de santé, la durée du mariage, leur patrimoine, les droits qu'ils peuvent tirer

«Art. 299. — Wanneer het huwelijk van de echtgenoten door echtscheiding is ontbonden, vervallen van rechtswege de contractuele erfstellingen die zij onderling of met derden zouden zijn aangegaan alsook de huwelijksdelen die ze zichzelf hetzij in hun huwelijkscontract hetzij in een latere akte zouden hebben toegekend, behalve wanneer in de akte waarin ze vervat zijn, uitdrukkelijk is bepaald dat ze in die hypothese behouden blijven, of wanneer de echtgenoten contractueel in een document van de procedure of van de opheffing van hun huwelijksvermogensstelsel zouden hebben bepaald dat also zal geschieden. In het tweede geval staat het de echtgenoten vrij een dading aan te gaan met betrekking tot de maatregel waarin die erfstellingen of voordelen, al dan niet wederkerig, behouden zullen blijven.»

Art. 10

Artikel 300 van hetzelfde Wetboek wordt opgeheven.

Art. 11

Artikel 301 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen door de volgende bepaling :

«Art. 301. — § 1. Wanneer het huwelijksleven de bekwaamheid van één van de echtgenoten heeft verminderd om een inkomen te verwerven en zo laatstgenoemde hulpbehoevend is, kan hij ten laste van de andere echtgenoot een uitkering tot onderhoud na de echtscheiding vorderen.

De rechter kan echter, met inachtneming van alle omstandigheden van het geding, en inzonderheid van het gedrag van de echtgenoten ten opzichte van elkaar, en van de invloed daarvan op de duurzame ontwrichting van het huwelijk, voor recht zeggen dat na de echtscheiding geen enkele uitkering tot onderhoud verschuldigd is.

§ 2. Tenzij de partijen in een gehomologeerde overeenkomst de wijze hebben vastgelegd waarop na de echtscheiding invulling aan de uitkering tot onderhoud moet worden gegeven, stelt de rechter het bedrag van die uitkering tot onderhoud vast door middel van een wiskundige berekening waarvan hij de parameters aangeeft alsmede de wijze waarop ze het toegekende bedrag bepalen, zodat de echtgenoot die er recht op heeft, een toereikende compensatie ontvangt voor de verminderde bekwaamheid om uit het feit van het huwelijksleven een inkomen te verwerven.

De rechter kan alle omstandigheden van het geding in aanmerking nemen, en inzonderheid de leeftijd van de partijen, de beroepsactiviteit die ze uitoefenen, hun bekwaamheid en geschiktheid, hun gezondheidstoestand, de duur van het huwelijk, hun vermogen, de

de régimes sociaux légaux ou conventionnels, leur situation de famille et l'organisation de la vie familiale durant le mariage ainsi que le fait que le créancier d'aliments vive maritalement avec une tierce personne. Pour l'établissement de ce dernier critère, les certificats de domicile ou de population ne valent qu'à titre indicatif.

En aucun cas, la pension ne pourra dépasser le tiers des revenus du débiteur.

Cette quotité se calcule sur la masse composée :

1. de tous les revenus et avantages de toute nature, même privés, dont bénéficie le débiteur, et des capitaux tenant lieu de revenus ou de pension, pour une valeur mensualisée de ceux-ci, obtenue par un calcul inverse à celui prévu ci-après pour la capitalisation de la pension alimentaire, masse de laquelle on soustrait les impôts dont les revenus, avantages et capitaux sont frappés (ces derniers pour une valeur mensualisée);

2. des cotisations de sécurité sociale, à l'exclusion des cotisations volontaires;

3. des charges de nature professionnelles, à l'exclusion des charges privées.

§ 3. Le juge détermine la durée de la pension alimentaire, soit pour une période limitée, soit de façon viagère.

Il peut notamment fixer une durée limitée, comme par exemple celle de la durée du mariage, lorsqu'il estime que, dans ce délai, le conjoint créancier aura raisonnablement pu récupérer une aptitude à se procurer des revenus, égale à celle dont il bénéficierait avant le mariage.

§ 4. Le montant de la pension pourra être modifié, à la hausse ou à la baisse, à la demande de l'une ou de l'autre partie, en cas de modification sensible de l'un des facteurs pris en considération par le juge pour fixer le montant initial de la pension.

Selon les circonstances, la pension peut aussi être demandée ou supprimée, le droit à la pension ne se prescrivant pas.

La pension prend en toute hypothèse fin définitivement en cas de remariage du créancier alimentaire ou à la conclusion par ce dernier d'une cohabitation légale, sauf convention contraire expresse des parties.

rechten waarop zij aanspraak kunnen maken op grond van de wettelijke of contractuele sociale stelsels, hun gezinstoestand en de organisatie van het gezinsleven tijdens het huwelijk, alsmede het feit dat de onderhoudsgerechtigde met een derde persoon samenwoont. Voor de vaststelling van dat laatste criterium gelden het getuigschrift van woonplaats of het uittreksel uit het bevolkingsregister slechts ter informatie.

In geen enkel geval mag de uitkering tot onderhoud het derde van het inkomen van de onderhoudsplichtige overschrijden.

Dat deel wordt berekend op de massa samengesteld uit :

1. alle (ook zelf verkregen) inkomsten en voordelen van allerlei aard die de onderhoudsplichtige ontvangt en alle gelden die inkomsten of uitkeringen zijn, berekend als een maandelijkse waarde die wordt verkregen door een omgekeerde berekening als die welke hierna wordt omschreven voor de kapitalisatie van de uitkering tot onderhoud, waarna van die massa de belastingen worden afgetrokken die worden geheven op de inkomsten, voordelen en gelden (die laatste voor een tot een maandelijks bedrag herleide waarde);

2. de socialezekerheidsbijdragen, met uitsluiting van de vrijwillige bijdragen;

3. de lasten van beroepsmatige aard, met uitsluiting van de privé-lasten.

§ 3. De rechter bepaalt de looptijd van de uitkering tot onderhoud die ofwel voor een beperkte periode ofwel levenslang verschuldigd zal zijn.

Hij kan inzonderheid een beperkte duur, zoals bijvoorbeeld de duur van het huwelijk, vaststellen wanneer hij van mening is dat de onderhoudsgerechtigde echtgenoot redelijkerwijs een geschiktheid heeft kunnen opbouwen om zich opnieuw een inkomen te verschaffen en die gelijk is aan de geschiktheid die hij terzake vóór het huwelijk had.

§ 4. Het bedrag van de uitkering tot onderhoud kan, op verzoek van een van de partijen, opwaarts of neerwaarts worden bijgesteld, zo zich een aanzienlijke wijziging voordoet van één van de factoren die door de rechter in aanmerking werden genomen om de oorspronkelijke uitkering tot onderhoud vast te stellen.

Naargelang van de omstandigheden kan de uitkering tot onderhoud ook aangevraagd of opgeheven worden, met dien verstande dat het recht op een uitkering tot onderhoud niet verjaart.

In elk geval vervalt de betaling van de uitkering tot onderhoud definitief wanneer de onderhoudsgerechtigde opnieuw in het huwelijk treedt of een wettelijk samenlevingscontract aangaat, behalve wanneer de partijen in deze uitdrukkelijk een andersoortige regeling zijn overeengekomen.

La pension prend fin en cas du décès du débiteur ou du créancier d'aliments.

En cas de décès du débiteur d'aliments, le juge pourra cependant déterminer que la pension sera due par les héritiers et légataires universels ou à titre universel du défunt, dans la mesure de ce qu'ils auront reçu du défunt par donation, testament, institution contractuelle d'héritier ou succession.

Selon les circonstances, il en revoit le montant, en tenant compte des facteurs repris au présent article, et de la répartition du patrimoine du défunt entre ses différents héritiers et légataires universels ou à titre universel.

La pension sera également une charge de la succession du débiteur si la pension a été expressément convenue entre parties comme transmissible passivement.

§ 5. La pension alimentaire peut être allouée sous forme d'une rente mensuelle, d'un capital ou en nature, ou pour partie sous l'une ou les autres formes.

La rente mensuelle est portable, elle doit être payée par anticipation, en mains du créancier ou sur le compte bancaire qu'il indique au débiteur.

Elle est de plein droit indexée à chaque anniversaire de la décision qui en fixe ou en modifie le montant, par rapport à l'indice des prix à la consommation du Royaume, sauf si les parties en ont convenu autrement ou que le juge, par une motivation spéciale, a déterminé un autre mode d'indexation.

La pension peut être allouée sous forme d'un capital ou capitalisée par la suite, soit de l'accord des deux conjoints, soit sur la demande du débiteur.

Dans ce second cas, le juge détermine si cette capitalisation est conforme à l'équité, et il fixe le montant du capital par un calcul arithmétique, dont les facteurs sont :

1. le montant de la rente mensuelle à laquelle le créancier aurait droit;
2. son espérance de vie éventuellement corrigée de facteurs liés à son état de santé;

De uitkering tot onderhoud vervalt bij het overlijden van de onderhoudsplichtige of van de onderhoudsgerechtigde.

Bij overlijden van de onderhoudsplichtige kan de rechter evenwel bepalen dat de uitkering tot onderhoud verschuldigd is door de erfgenamen of door de algemeen legatarissen dan wel de legatarissen onder algemene titel van de overledene, afhankelijk van wat zij van de overledene door schenking, bij testament, dan wel door contractuele erfstelling of via successie zullen hebben ontvangen.

Naargelang van de omstandigheden stelt de rechter het bedrag bij, waarbij hij rekening houdt met de in dit artikel vervatte factoren en met de verdeling van het vermogen van de overledene tussen zijn diverse erfgenamen en algemeen legatarissen dan wel legatarissen onder algemene titel.

De uitkering tot onderhoud zal ook een last van de nalatenschap van de onderhoudsplichtige zijn als tussen de partijen uitdrukkelijk werd overeengekomen dat de uitkering tot onderhoud passief overdraagbaar is.

§ 5. De uitkering tot onderhoud kan worden toegekend in de vorm van een maandelijkse rente, van een kapitaal of in natura, dan wel deels in de ene of de andere vorm.

De maandelijkse rente is een brengbedrag en moet vooraf worden betaald aan de onderhoudsgerechtigde zelf, of worden gestort op de bankrekening die de onderhoudsgerechtigde aan de onderhoudsplichtige aangeeft.

Bij iedere verjaardag van de beslissing die er het bedrag van vaststelt of wijzigt, wordt het bedrag van de uitkering van rechtswege aangepast aan het in het Rijk geldende indexcijfer van de consumptieprijzen, behalve wanneer de partijen terzake een andere regeling overeengekomen zijn of wanneer de rechter, bij bijzondere motivering, een andere indexeringswijze heeft vastgesteld.

De uitkering tot onderhoud kan in de vorm van een kapitaal worden toegekend of achteraf worden gekapitaliseerd conform het akkoord dat de partijen daarover hebben aangegaan, dan wel op vraag van de onderhoudsplichtige.

In het tweede geval bepaalt de rechter of die kapitalisatie billijk is en stelt hij het bedrag van het kapitaal vast door een wiskundige berekening waarvan de parameters de volgende zijn :

1. het bedrag van de maandelijkse rente waarop de onderhoudsgerechtigde recht zou hebben;
2. zijn levensverwachting, eventueel aangepast op basis van factoren die met zijn gezondheidstoestand te maken hebben;

3. le taux de capitalisation choisi en fonction du taux réel des intérêts du marché financier du Royaume.

La pension peut être allouée, initialement ou par la suite, par l'allocation d'un avantage en nature, comme l'usage d'un bien immeuble, soit de l'accord des deux conjoints, soit sur la demande du débiteur. Dans ce second cas, le juge détermine si cette offre est conforme à l'équité, et en détermine les modalités, notamment quant à sa consistance et sa durée. Dans tous les cas, il en évalue la valeur.»

Art. 12

L'article 301*bis* du même Code est remplacé par la disposition suivante :

«Art. 301*bis*. — § 1er. Au cas où le débiteur demeure plus de deux mois sans payer tout ou partie de la rente mensuelle ou du capital fixé par une décision exécutoire, le créancier sera autorisé de plein droit à percevoir, à l'exclusion de son ancien conjoint, les revenus ou les capitaux qui lui seraient dus par des tiers, dans la mesure de la pension qui lui a été allouée en rente ou en capital.

Le jugement allouant la pension sera opposable aux tiers débiteurs du débiteur de la pension, par simple notification qui leur en sera faite par le greffe de la juridiction qui a alloué la pension, à la requête du créancier d'aliments.

La notification faite par le greffe énonce la présente disposition, le montant que le tiers débiteur doit payer, et la durée de la pension.

Le tiers débiteur, auquel la notification aura été faite, pourra être déclaré débiteur personnel des montants qu'il aurait, nonobstant la délégation, payés à son débiteur.

La délégation de sommes vaut jusqu'à notification par le greffe de la décision y mettant fin ou jusqu'à la renonciation de la partie créancière à la délégation, soit indiquée par cette dernière au greffe qui la notifie alors au tiers débiteur, soit indiquée directement par le créancier à ce dernier.

Cette décision peut être obtenue par le débiteur d'aliments de la part du juge compétent, en exposant

3. de gekozen kapitalisatierente op basis van de geldende reële interestvoeten op de financiële markten van het Rijk.

De uitkering tot onderhoud kan, oorspronkelijk of achteraf, worden toegekend in de vorm van een voordeel in natura zoals het gebruik van een onroerend goed, als de beide echtgenoten daarmee akkoord zijn gegaan dan wel op verzoek van de onderhoudsplichtige. In het tweede geval bepaalt de rechter of het om een billijk aanbod gaat en stelt hij er de concrete invulling ervan vast, inzonderheid de omvang en de looptijd. In alle gevallen doet hij een raming van de waarde ervan.»

Art. 12

Artikel 301*bis* van hetzelfde Wetboek wordt vervangen door de volgende bepaling :

«Art. 301*bis*. — § 1. Zo de onderhoudsplichtige meer dan twee maanden het geheel of een deel van de maandrente of van het bij een uitvoerbare beslissing vastgestelde kapitaal niet betaalt, is het de onderhoudsgerechtigde toegestaan van rechtswege en met uitsluiting van zijn gewezen echtgenoot, de inkomsten of de kapitalen te ontvangen die deze door derden verschuldigd zouden zijn, *a rato* van de uitkering tot onderhoud die hem in de vorm van een rente of van kapitaal werd toegekend.

Het vonnis dat de uitkering tot onderhoud toekent is tegenstelbaar aan derde schuldenaren van de onderhoudsplichtige, bij eenvoudige kennisgeving die hen zal worden gedaan door de griffie van de rechtbank die de uitkering tot onderhoud heeft toegekend, op verzoekschrift van de onderhoudsgerechtigde.

De door de griffie gedane kennisgeving vermeldt deze schikking, het bedrag dat de derde schuldenaar moet betalen en de looptijd van de uitkering tot onderhoud.

De derde schuldenaar, aan wie de kennisgeving werd gedaan, kan persoonlijk schuldenaar worden verklaard van de bedragen die hij, in weerwil van de schuldoverdracht, aan de schuldenaar zou hebben betaald.

De overdracht van bedragen geldt tot aan de kennisgeving, door de griffie, van de beslissing die daaraan een einde maakt of totdat de schuldeisende partij afziet van de overdracht, hetgeen door laatstgenoemde kan worden aangegeven op de griffie, die daarvan de derde schuldenaar in kennis stelt, dan wel rechtstreeks medegedeeld door de schuldeiser aan de schuldenaar.

Die onderhoudsplichtige kan die beslissing van de bevoegde rechter verkrijgen door een uitzetting

les mesures et garanties qu'il offre pour un paiement régulier de la pension à l'avenir.

Le juge agréé ou rejette ces offres selon le crédit qu'elles présentent; s'il les agréé, son jugement vaut titre exécutoire.

§ 2. Lorsque la pension après divorce est fixée par la convention des parties, celles-ci déterminent les modalités d'exécution des paiements, en ce compris les conditions du recours à la cession de rémunération.

Les parties sont libres de déroger conventionnellement à l'article 1412 du Code judiciaire en limitant l'assiette de la cession ».

Art. 13

L'article 302 du Code civil est abrogé.

Art. 14

L'article 304 du même Code est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 304. — Le divorce de leurs parents ne modifie pas les droits et obligations entre les enfants, leurs père et mère, et les parents de ceux-ci.

Particulièrement, les conventions et décisions concernant ces rapports ne sont point caduques par l'effet du divorce, et le divorce ne constitue pas en lui-même une cause suffisante pour leur révision. »

Art. 15

Les articles 306, 307 et 307*bis* du même Code sont abrogés.

Art. 16

L'article 308 du même Code, modifié par la loi du 27 janvier 1960 est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 308. — Après prononcé de la séparation de corps, le devoir de secours subsiste au profit de l'époux dont l'aptitude à se procurer des revenus a été diminuée par la vie conjugale et qui est dans un état de besoin ».

van de maatregelen en waarborgen die hij biedt voor een regelmatige betaling van de uitkering tot onderhoud in de toekomst.

De rechter aanvaardt of verwerpt die aanbiedingen naargelang het krediet dat ze vertegenwoordigen; als hij ze aanvaardt, geldt zijn vonnis als uitvoerbare titel.

§ 2. Als de uitkering tot onderhoud na echtscheiding wordt vastgesteld door de overeenkomst tussen de partijen, bepalen die de nadere uitvoeringsregels voor de betalingen, met inbegrip van de voorwaarden voor het beroep op de overdracht van loon.

Het staat de partijen vrij bij overeenkomst af te wijken van artikel 1412 van het Gerechtelijk Wetboek door de grondslag van de overdracht te beperken. ».

Art. 13

Artikel 302 van hetzelfde Wetboek wordt opgeheven.

Art. 14

Artikel 304 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen door de volgende bepaling :

« Art. 304. — De echtscheiding van hun ouders wijzigt niet de rechten en verplichtingen tussen de kinderen, hun vader en moeder, en dier ouders.

Meer in het bijzonder vervallen de overeenkomsten en beslissingen in verband met die betrekkingen niet als gevolg van de echtscheiding, en is de echtscheiding op zich geen voldoende grond voor de herziening ervan. ».

Art. 15

De artikelen 306, 307 en 307*bis* van hetzelfde Wetboek worden opgeheven.

Art. 16

Artikel 308 van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wet van 27 januari 1960, wordt vervangen door de volgende bepaling :

« Art. 308. — Na uitspraak van de scheiding van tafel en bed blijft de plicht van hulp bestaan ten voordele van de echtgenoot wiens vermogen inkomsten te verwerven werd verminderd door het huwelijk en die in een toestand van behoeftigheid verkeert. ».

Art. 17

L'article 309 du Code civil, abrogé par la loi du 15 décembre 1949, est rétabli dans la rédaction suivante :

« Art. 309. — La séparation de corps supprime le devoir de cohabitation mais laisse subsister le devoir de fidélité et le devoir d'assistance sous la forme d'une obligation passive de ne pas porter atteinte à l'honneur et à la considération du conjoint ».

Art. 18

L'article 311*bis* du Code civil, modifié par la loi du 8 avril 1965, est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 311*bis*. — L'article 299 est applicable à la séparation de corps ».

Art. 19

À l'article 318, § 3 du Code civil, modifié par la loi du 27 décembre 1994, sont apportées les modifications suivantes :

1. au 1°, les termes « après l'audience d'introduction visée à l'article 1258 du Code judiciaire et lorsqu'un procès-verbal de conciliation n'a pas été établi, ou après l'ordonnance du président siégeant en référé et autorisant les époux à résider séparément, ou après la déclaration prévue à l'article 1289 du même Code », sont remplacés par les termes : « après le dépôt de la requête en divorce ».

2. au 2°, les termes « en cas de divorce prononcé en vertu des articles 229, 231 ou 232 » sont remplacés par les termes « et que les époux ont été divorcés sans avoir repris la vie commune ».

Art. 20

À l'article 320 du même Code, remplacé par la loi du 31 mars 1987 et modifié par la loi du 27 décembre 1994, sont apportées les modifications suivantes :

1. au 2° les termes « après l'audience d'introduction visée à l'article 1258 du Code judiciaire et qu'un procès-verbal de conciliation n'a pas été établi, ou après l'ordonnance du président siégeant en référé et autorisant les époux à résider séparément, ou après la déclaration prévue à l'article 1289 du même Code »,

Art. 17

Artikel 309 van hetzelfde Wetboek, opgeheven bij de wet van 15 december 1949, wordt hersteld in de volgende redactie :

« Art. 309. — Door de scheiding van tafel en bed vervalt de samenwoningsplicht maar worden de plicht van echtelijke trouw en de bijstandsplicht gehandhaafd onder de vorm van een passieve verplichting geen afbreuk te doen aan de eer en het aanzien van de echtgenoot. ».

Art. 18

Artikel 311*bis* van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wet van 8 april 1965, wordt vervangen door de volgende bepaling :

« Art. 311*bis*. — Artikel 299 is van toepassing op de scheiding van tafel en bed. ».

Art. 19

Aan artikel 318, § 3, van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wet van 27 december 1994, worden de volgende wijzigingen aangebracht :

1. in het punt 1° worden de woorden « na de inleidingszitting bedoeld in artikel 1258 van het Gerechtelijk Wetboek en geen proces-verbaal van verzoening is opgemaakt, of na de beschikking van de voorzitter zitting houdend in kort geding, waarbij de echtgenoten gemachtigd worden een afzonderlijke verblijfplaats te betrekken, of na de verklaring bedoeld in artikel 1289 van hetzelfde Wetboek, » vervangen door de woorden « na de indiening van het verzoekschrift tot echtscheiding »;

2. in het punt 2° worden de woorden « in geval de echtscheiding is uitgesproken krachtens de artikelen 229, 231 of 232 » vervangen door de woorden « en de echtgenoten uit de echt zijn gescheiden zonder opnieuw te zijn gaan samenwonen ».

Art. 20

Aan artikel 320 van hetzelfde Wetboek, vervangen bij de wet van 31 maart 1987 en gewijzigd bij de wet van 27 december 1994, worden de volgende wijzigingen aangebracht :

1. in het punt 2° worden de woorden « na de inleidingszitting bedoeld in artikel 1258 van het Gerechtelijk Wetboek en geen proces-verbaal van verzoening is opgemaakt, of na de beschikking van de voorzitter zitting houdend in kort geding, waarbij de echtgenoten gemachtigd worden een afzonderlijke

sont remplacés par les termes « après le dépôt de la requête en divorce »;

2. au 4°, les termes « lorsque le divorce a été prononcé en vertu des articles 229, 231 ou 232 » sont remplacés par les termes « et que les époux ont été divorcés sans avoir repris la vie commune ».

Art. 21

Les articles 334*bis*, 334*ter*, 745*quater*, § 1er, alinéa 2 du même Code sont abrogés.

Art. 22

§ 1er. L'article 1400, alinéa 1er, du même Code est complété comme suit :

« 8. Les biens, droits et revenus acquis par l'un des époux après la transcription de la rubrique d'une requête en divorce, à condition que la procédure aboutisse au prononcé du divorce sans qu'elle ait été interrompue par la réconciliation des parties, le désistement d'action ou d'instance, ou la radiation prévue à l'article 730 du Code judiciaire ».

§ 2. Ce même article 1400 est complété par les alinéas suivants :

« S'il y a eu débouté de l'action ou interruption de la procédure, l'alinéa précédent n'est pas applicable.

Si la procédure est interrompue par le décès d'un des époux, l'alinéa premier est applicable, encore que le divorce n'ait pas été prononcé, ou que le jugement prononçant le divorce n'ait pas encore été coulé en force de chose jugée. »

Art. 23

§ 1er. L'article 1407, alinéa 1er du même Code est complété par le tiret suivant :

« — Sans préjudice de l'application de l'article 222, les dettes contractées par un époux après la transcription de la rubrique d'une requête en divorce, à condition que la procédure aboutisse au prononcé du divorce sans qu'elle ait été interrompue par la réconciliation des parties, le désistement d'action ou d'instance, ou la radiation prévue à l'article 730 du Code judiciaire ».

verblijfplaats te betrekken, of na de verklaring bedoeld in artikel 1289 van hetzelfde Wetboek, » vervangen door de woorden « na de indiening van het verzoekschrift tot echtscheiding »;

2. in het punt 4° worden de woorden « wanneer de echtscheiding is uitgesproken krachtens de artikelen 229, 231 of 232 » vervangen door de woorden « en de echtgenoten uit de echt zijn gescheiden zonder opnieuw te zijn gaan samenwonen ».

Art. 21

De artikelen 334*bis*, 334*ter* en 745*quater*, § 1, tweede lid, van hetzelfde Wetboek worden opgeheven.

Art. 22

§ 1. Artikel 1400, eerste lid, van hetzelfde Wetboek wordt aangevuld als volgt :

« 8. De goederen, rechten en inkomsten die een van de echtgenoten verworven heeft na de overschrijving van de rubriek van een verzoekschrift tot echtscheiding, op voorwaarde dat de rechtspleging uitmondt in de uitspraak van de echtscheiding zonder dat ze werd onderbroken door de verzoening van de partijen, de afstand van rechtsvordering of van geding, of de doorhaling bedoeld in artikel 730 van het Gerechtelijk Wetboek ».

§ 2. Hetzelfde artikel 1400 wordt aangevuld met de volgende leden :

« Het vorige lid is niet van toepassing ingeval de vordering werd afgewezen of de rechtsgang werd onderbroken.

Het eerste lid is van toepassing indien de rechtsgang wordt onderbroken door het overlijden van een van de echtgenoten, ofschoon de echtscheiding nog niet is uitgesproken of het echtscheidingsvonnis nog niet in kracht van gewijsde is gegaan. ».

Art. 23

§ 1. Artikel 1407, eerste lid, van hetzelfde Wetboek wordt aangevuld met het volgende gedachtestreepje :

« — Onverminderd de toepassing van artikel 222, de schulden die een van de echtgenoten heeft aangegaan na de overschrijving van de rubriek van een verzoekschrift tot echtscheiding, op voorwaarde dat de rechtspleging uitmondt in de uitspraak van de echtscheiding zonder dat ze werd onderbroken door de verzoening van de partijen, de afstand van rechtsvordering of van geding, of de doorhaling bedoeld in artikel 730 van het Gerechtelijk Wetboek ».

§ 2. Ce même article 1407 est complété par les alinéas suivants :

« S'il y a eu débouté de l'action ou interruption de la procédure, l'alinéa précédent n'est pas applicable.

Si la procédure est interrompue par le décès d'un des époux, l'alinéa 1er est applicable, encore que le divorce n'ait pas été prononcé ou que le jugement prononçant le divorce n'ait pas encore été coulé en force de chose jugée ».

Chapitre III

Modifications du Code judiciaire

Art. 24

À l'article 628, 1° du Code judiciaire, les mots « pour cause déterminée ou d'une demande de conversion de la séparation de corps en divorce » sont supprimés.

Art. 25

L'intitulé de la section 1 du chapitre XI du livre IV de la quatrième partie du même Code est remplacé par l'intitulé suivant :

« Section première. Du divorce »

Art. 26

L'article 1254 du même Code est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 1254. — § 1er. Sauf lorsqu'il y est dérogé par les règles établies ci-après, les règles ordinaires du Code judiciaire sont applicables à la procédure de divorce.

§ 2. La demande en divorce est introduite par requête conformément aux articles 1034*bis* à 1034*sexies*.

La requête en divorce contient, à peine de nullité :

1. en tête de la requête et séparée du reste du texte, la rubrique, qui est constituée de la mention des noms, prénoms, date et lieu de naissance des parties, leurs professions et domiciles, la date et le lieu de leur mariage, et la juridiction saisie de la demande en divorce;

2. les mentions prescrites par l'article 1034*ter* du Code judiciaire, ainsi que la mention de la date et du

§ 2. Hetzelfde artikel 1407 wordt aangevuld met de volgende leden :

« Het vorige lid is niet van toepassing ingeval de vordering werd afgewezen of de rechtsgang werd onderbroken.

Het eerste lid is van toepassing indien de rechtsgang wordt onderbroken door het overlijden van een van de echtgenoten, ofschoon de echtscheiding nog niet is uitgesproken of het echtscheidingsvonnis nog niet in kracht van gewijsde is gegaan. ».

Hoofdstuk III

Wijzigingen aan het Gerechtelijk Wetboek

Art. 24

In artikel 628, 1°, van het Gerechtelijk Wetboek worden de woorden « op grond van bepaalde feiten of een vordering tot omzetting van de scheiding van tafel en bed in echtscheiding » weggelaten.

Art. 25

Het opschrift van het vierde deel, boek IV, hoofdstuk XI, afdeling I, van hetzelfde Wetboek wordt vervangen door het volgende opschrift :

« Afdeling 1. Echtscheiding »

Art. 26

Artikel 1254 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen door de volgende bepaling :

« Art. 1254. — § 1. De gewone regels van het Gerechtelijk Wetboek zijn van toepassing op de echtscheidingsprocedure, behalve als er door de onderstaande regels wordt van afgeweken.

§ 2. De vordering tot echtscheiding wordt ingediend door middel van een verzoekschrift, overeenkomstig de artikelen 1034*bis* tot 1034*sexies*.

Het verzoekschrift tot echtscheiding bevat, op straffe van nietigheid :

1. bovenaan het verzoekschrift en afgezonderd van de rest van de tekst, de rubriek, die bestaat uit de vermelding van de namen, voornamen, plaats en datum van geboorte van de partijen, hun beroep en woonplaats, plaats en datum van hun huwelijk, en het rechtscollege waarbij de vordering tot echtscheiding aanhangig is gemaakt;

2. de vermeldingen die zijn voorgeschreven door artikel 1034*ter*, alsmede de vermelding van de datum

lieu de naissance des parties et des enfants communs, y compris les enfants adoptés, plénièrement ou simplement, par les deux époux.

§ 3. À la requête sont jointes, outre les certificats de domicile visés à l'article 1034^{quater}, les pièces suivantes :

- un extrait de l'acte de mariage des époux,
- un extrait de l'acte de naissance de chacun des enfants communs mineurs,
- la preuve de la nationalité de chacun des époux,
- les conventions éventuellement conclues par les parties et contenant leur accord, total ou partiel, sur les mesures relatives à la personne et aux biens des époux et des enfants communs pendant la durée de l'instance et après la dissolution du mariage, ainsi que sur l'éventuelle pension après divorce et ses modalités et sur les aspects patrimoniaux de la liquidation du régime matrimonial.

§ 4. La requête et les annexes sont déposées en un original et deux copies si les époux ont des enfants communs mineurs ou un original et une copie en l'absence de tels enfants. »

Art. 27

L'article 1255 du même Code est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 1255. — Dans les huit jours du dépôt, le greffé adresse au procureur du roi la requête et ses annexes pour avis écrit sur la légalité, le respect des conditions de forme et la conformité du contenu des conventions relatives aux enfants mineurs à l'intérêt de ceux-ci.

Cet avis est déposé au dossier de la procédure et notifié aux parties dans les quinze jours suivant la transmission du dossier par le greffé au procureur du roi. »

Art. 28

L'article 1256 du même Code, abrogé par la loi du 30 juin 1994, est rétabli dans la rédaction suivante :

en de plaats van geboorte van de partijen en van hun gemeenschappelijke kinderen, met inbegrip van de kinderen die de beide echtgenoten ten volle of gewoon hebben geadopteerd.

§ 3. Naast de in artikel 1034^{quater} bedoelde getuigschriften van woonplaats worden de volgende stukken bij het verzoekschrift gevoegd :

- een uittreksel uit de akte van huwelijk van de echtgenoten,
- een uittreksel van de akte van geboorte van elk van de minderjarige gemeenschappelijke kinderen,
- een bewijs van nationaliteit van elk van de echtgenoten,
- de eventueel door de partijen gesloten overeenkomsten die hun volledige of gedeeltelijke instemming bevatten omtrent de maatregelen betreffende de persoon en de goederen van de echtgenoten en van de gemeenschappelijke kinderen tijdens de duur van het geding en na de ontbinding van het huwelijk, alsmede omtrent de eventuele uitkering tot onderhoud na echtscheiding en de nadere regels ervan, en met de vermogensrechtelijke aspecten van de opheffing van het huwelijksvermogensstelsel.

§ 4. Van het verzoekschrift en de bijlagen worden één origineel en twee afschriften ingediend indien de echtgenoten minderjarige gemeenschappelijke kinderen hebben of één origineel en één afschrift als ze geen dergelijke kinderen hebben. ».

Art. 27

Artikel 1255 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen door de volgende bepaling :

« Art. 1255. — Binnen acht dagen te rekenen van de neerlegging, zendt de griffie aan de procureur des Konings het verzoekschrift en de bijlagen ervan over, met het oog op een schriftelijk advies over de wettigheid, de inachtneming van de vormvereisten en de overeenstemming tussen de inhoud van de overeenkomsten betreffende de minderjarige kinderen met hun belang.

Dat advies wordt bij het procesdossier gevoegd en ter kennis gebracht van de partijen binnen vijftien dagen nadat de griffie het dossier aan de procureur des Konings heeft overgezonden. ».

Art. 28

Artikel 1256 van hetzelfde Wetboek, opgeheven bij de wet van 30 juni 1994, wordt hersteld in de volgende redactie :

« Art. 1256. — La rubrique de la requête en divorce est notifiée dans les huit jours du dépôt de la requête par le greffe de la juridiction saisie à l'officier de l'état civil du lieu de la célébration du mariage ou, en cas de mariage célébré à l'étranger, à l'officier de l'état civil de la ville de Bruxelles.

Dans le mois de cette notification, la rubrique de la requête est transcrite dans les registres de l'état civil et mentionnée en marge de l'acte de mariage si celui-ci a été célébré en Belgique; lorsque le mariage a été célébré à l'étranger, la transcription est faite dans le même délai dans le registre supplétif des actes d'état civil.

La même publicité est réalisée, à l'initiative du greffe de la juridiction saisie, pour les jugements coulés en force de chose jugée actant le désistement de l'instance ou prononçant le débouté de l'action ainsi que pour la radiation du rôle général conformément à l'article 730 § 2, a).

En outre, aux fins de la même publicité, les époux peuvent, par acte commun, notifier à l'officier de l'état civil, par lettre recommandée à la poste, l'existence d'une réconciliation, consistant en une reprise de la vie conjugale avec abandon de la procédure en divorce, cet abandon étant suffisamment démontré par l'absence de tout acte de procédure pendant une période continue de 6 mois au moins.»

Art. 29

L'article 1257 du même Code, abrogé par la loi du 30 juin 1994, est rétabli dans la rédaction suivante :

« Art. 1257. — La procédure visée dans le présent chapitre se déroule à huis clos. Les jugements sont publics ».

Art. 30

L'article 1258 du même Code est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 1258. — § 1er. Les parties peuvent déposer une requête conjointe en divorce lorsqu'elles sont d'accord sur toutes les modalités de leur divorce et qu'elles ont conclu un accord global portant sur les objets suivants :

« Art. 1256. — De rubriek van het verzoekschrift tot echtscheiding wordt binnen acht dagen na de indiening van het verzoekschrift door de griffie van het gerecht waarbij de zaak aanhangig is gemaakt ter kennis gebracht van de ambtenaar van de burgerlijke stand van de plaats van de voltrekking van het huwelijk of, in geval het huwelijk in het buitenland is voltrokken, aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de stad Brussel.

Binnen een maand na die kennisgeving wordt de rubriek van het verzoekschrift overgeschreven in de registers van de burgerlijke stand en vermeld op de kant van de akte van huwelijk als dit in België werd voltrokken; als het huwelijk in het buitenland werd voltrokken, wordt de overschrijving binnen dezelfde tijdsperiode gedaan in het aanvullend register van de akten van de burgerlijke stand.

Op initiatief van de griffie van het gerecht waarbij de zaak aanhangig is gemaakt, wordt dezelfde openbaarheid gegeven aan de in kracht van gewijsde gegane vonnissen van afstand van geding of van afwijzing van de vordering, alsmede aan de doorhalingen van de algemene rol overeenkomstig artikel 730, § 2, a).

Met het oog op dezelfde openbaarheid mogen de echtgenoten bovendien, in een gemeenschappelijke akte, de ambtenaar van de burgerlijke stand bij een ter post aangetekende brief in kennis stellen van het bestaan van een verzoening, bestaande in een hervatting van de samenwoning met afstand van de echtscheidingsprocedure, waarbij die afstand op voldoende wijze wordt aangetoond door het ontbreken van iedere proceshandeling gedurende een onafgebroken periode van ten minste zes maanden.»

Art. 29

Artikel 1257 van hetzelfde Wetboek, opgeheven bij de wet van 30 juni 1994, wordt hersteld in de volgende redactie :

« Art. 1257. — De in dit hoofdstuk bedoelde rechtsgang geschiedt met gesloten deuren. De uitspraken zijn openbaar. ».

Art. 30

Artikel 1258 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen door de volgende bepaling :

« Art. 1258. — § 1. De partijen kunnen een gezamenlijk verzoekschrift tot echtscheiding indienen als ze het eens zijn over alle nadere regels van hun echtscheiding en ze een algemene overeenkomst hebben gesloten met betrekking tot de volgende onderwerpen :

1° le règlement de leurs droits patrimoniaux respectifs sur lesquels elles sont libres de transiger ainsi que sur l'exercice des droits prévus aux articles 745*bis* et 915*bis* du Code civil pour le cas où l'un des époux décèderait avant le jugement ou l'arrêt prononçant définitivement le divorce; un extrait littéral de l'acte qui constate ces conventions doit être transcrit dans la mesure où il se rapporte à des immeubles, au Bureau des hypothèques dans le ressort duquel les biens sont situés, de la manière et dans les délais prévus à l'article 2 de la loi hypothécaire du 16 décembre 1851, ainsi que ses modifications ultérieures; les parties ont la faculté de faire dresser préalablement inventaire conformément aux articles 1175 et suivants du Code judiciaire;

2° les effets personnels du divorce, à savoir :

— la résidence de chacun des époux pendant le temps des épreuves,

— l'autorité sur la personne et l'administration des biens des enfants et le droit aux relations personnelles visé à l'article 374 alinéa 4 du Code civil en ce qui concerne les enfants mineurs, tant pendant le temps des épreuves qu'après le divorce,

— la contribution de chacun des époux à l'entretien, à l'éducation et à la formation adéquate desdits enfants, sans préjudice des droits qui leur sont reconnus par le chapitre V, titre V, livre 1er du Code civil,

— le montant de l'éventuelle pension à payer par l'un des époux à l'autre pendant les épreuves et après le divorce, la formule de son éventuelle adaptation au coût de la vie, les circonstances dans lesquelles et les modalités selon lesquelles ce montant pourra être révisé après le divorce.

Lorsque des circonstances nouvelles et indépendantes de la volonté des parties modifient sensiblement leur situation ou celle des enfants, les dispositions visées ci-dessus relativement aux enfants mineurs peuvent être révisées, après le divorce, par le juge compétent.

Le tribunal saisi, après avoir pris connaissance de l'avis du procureur du roi, rend, à l'audience d'introduction un jugement avant dire droit sur l'admissibilité du divorce, le respect des conditions de forme et de fond et la conformité du contenu des conventions relatives aux enfants mineurs à l'intérêt de ceux-ci.

1° de de regeling van hun respectieve vermogensrechten waarover ze vrij zijn dadingen te treffen alsmede over de uitoefening van de rechten bedoeld in de artikelen 745*bis* en 915*bis* van het Burgerlijk Wetboek, voor het geval dat één van hen zou komen te overlijden vóór het vonnis of het arrest waarbij de echtscheiding definitief wordt uitgesproken; een letterlijk uittreksel van de akte, waaruit het bestaan van die overeenkomsten blijkt, moet, voor zover zij betrekking heeft op onroerende goederen, overgeschreven worden op het hypotheekkantoor van het rechtsgebied waarbinnen de goederen gelegen zijn, op de wijze en binnen de termijnen bepaald bij artikel 2 van de hypotheekwet van 16 december 1851 alsmede de latere wijzigingen ervan; de partijen kunnen vooraf een boedelbeschrijving doen opmaken overeenkomstig de artikelen 1175 en volgende;

2° de gevolgen van de echtscheiding ten aanzien van de personen, met name :

— de verblijfplaats van elk van beide echtgenoten gedurende de proeftijd;

— het gezag over de persoon en het beheer van de goederen van de kinderen en het recht op persoonlijk contact zoals bedoeld in artikel 374, vierde lid, van het Burgerlijk Wetboek wat de minderjarige kinderen betreft, zowel gedurende de proeftijd als na de echtscheiding;

— de bijdrage van elk van beide echtgenoten in het levensonderhoud, de opvoeding en de passende opleiding van voornoemde kinderen, onverminderd de rechten hen door hoofdstuk V van titel V van boek I van het Burgerlijk Wetboek toegekend;

— het bedrag van de eventuele uitkering te betalen door de ene echtgenoot aan de andere, gedurende de proeftijd en na de echtscheiding, de formule voor de eventuele aanpassing van die uitkering aan de kosten van levensonderhoud, de omstandigheden waaronder dit bedrag na de echtscheiding kan worden herzien en de nadere bepalingen ter zake.

Wanneer nieuwe omstandigheden buiten de wil van de partijen hun toestand of die van de kinderen ingrijpend wijzigen, kunnen de hierboven bedoelde beschikkingen in verband met de minderjarige kinderen na de echtscheiding worden herzien door de bevoegde rechter.

De rechtbank waarbij de zaak aanhangig is gemaakt, wijst, nadat ze kennis heeft genomen van het advies van de procureur des Konings, tijdens de inleidingszitting een vonnis alvorens recht te doen over de toelaatbaarheid van de echtscheiding, de inachtneming van de voorwaarden inzake de vorm en de inhoud alsmede de overeenstemming tussen de inhoud van de overeenkomsten betreffende de minderjarige kinderen en hun belang.

La présence personnelle des parties n'est pas requise à cette audience d'introduction.

§ 2. En l'absence de contestation sur le respect des conditions d'admissibilité, de forme et de fond du divorce et sur le contenu des conventions relatives aux enfants mineurs, le tribunal, dans son jugement avant dire droit, fixe la date à laquelle le jugement prononçant le divorce et homologuant les conventions préalables sera prononcé, sauf rétractation par les parties de leur accord.

Cette seconde audience devra être fixée au plus tôt trois mois et au plus tard quatre mois après la date de l'audience d'introduction, la rétractation des parties devant être faite par conclusions déposées au plus tard le jour de la seconde audience.

§ 3. S'il apparaît à l'audience d'introduction que l'avis du procureur du roi est négatif ou si le tribunal rend un jugement avant dire droit concluant au non respect des conditions d'admissibilité, de fond, de forme ou au non respect de l'intérêt des enfants mineurs dans les mesures les concernant, il fixe une audience en vue des débats sur les questions controversées.

La présence personnelle des parties est requise à cette audience à l'issue de laquelle sera prononcé le jugement statuant sur le divorce et l'homologation des conventions préalables.

Si pendant le délai s'écoulant entre l'audience d'introduction et la deuxième audience fixée par le jugement avant dire droit, les parties concluent un avenant modifiant ou complétant leurs conventions préalables en raison de l'avis négatif du procureur du roi ou du tribunal, ou en raison de la survenance de circonstances nouvelles et imprévisibles modifiant gravement leur situation, celle de l'un d'eux ou celle des enfants, elles devront déposer ledit avenant au greffe de la juridiction saisie au plus tard un mois avant la date d'audience et ce, en vue de son dépôt au dossier de la procédure et de sa communication pour avis écrit au procureur du roi.

Si l'avenant est déposé après ce délai, la deuxième audience sera reportée et fixée au plus tôt trois mois et au plus tard quatre mois après ce dépôt. »

De persoonlijke aanwezigheid van de partijen tijdens die inleidingszitting is niet vereist.

§ 2. Ingeval er geen betwisting is over de inachtneming van de voorwaarden van toelaatbaarheid, alsmede van vorm en inhoud van de echtscheiding en over de inhoud van de overeenkomsten betreffende de minderjarige kinderen, bepaalt de rechtbank in haar vonnis alvorens recht te doen de datum waarop het vonnis van echtscheiding en van homologatie van de voorafgaande overeenkomsten zal worden uitgesproken, behalve indien de partijen hun akkoord intrekken.

De datum van die tweede terechtzitting moet worden vastgesteld ten vroegste drie maanden en ten laatste vier maanden na de datum van de inleidingszitting, waarbij de intrekking van de partijen dient te geschieden aan de hand van conclusies die uiterlijk op de dag van de tweede terechtzitting moeten worden neergelegd.

§ 3. Als tijdens de inleidingszitting blijkt dat het advies van de procureur des Konings negatief is of als de rechtbank een vonnis alvorens recht te doen wijst waarin wordt vastgesteld dat de voorwaarden van toelaatbaarheid of inzake vorm en inhoud of de belangen van de minderjarige kinderen in de maatregelen die op hen betrekking hebben niet in acht worden genomen, bepaalt de rechtbank een rechtsdag met het oog op de debatten over de omstreden kwesties.

De partijen dienen persoonlijk aanwezig te zijn tijdens die terechtzitting, na afloop waarvan het vonnis waarbij over de echtscheiding en de homologatie van de voorafgaande overeenkomsten uitspraak zal worden gedaan, zal worden gewezen.

Indien in de tijd tussen de inleidingszitting en de tweede terechtzitting bepaald door het vonnis alvorens recht te doen de partijen een aanvullende overeenkomst sluiten waarbij hun voorafgaande overeenkomsten worden gewijzigd of aangevuld als gevolg van het negatieve advies van de procureur des Konings of van de rechtbank, of indien als gevolg van nieuwe en onvoorzienbare omstandigheden waarbij hun situatie, die van een van hen of die van de kinderen ingrijpend wordt gewijzigd, moeten ze de voormelde aanvullende overeenkomst indienen bij de griffie van het gerecht waarbij de zaak aanhangig is gemaakt ten laatste één maand vóór de datum van de terechtzitting, met het oog op de toevoeging ervan aan het procesdossier en de overzending ervan voor schriftelijk advies aan de procureur des Konings.

Indien de aanvullende overeenkomst na afloop van die termijn wordt ingediend, wordt de tweede terechtzitting verdaagd en wordt de rechtsdag bepaald ten vroegste drie maanden en ten laatste vier maanden na die indiening. ».

Art. 31

L'article 1259 du même Code, modifié par la loi du 19 février 2001, est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 1259. — § 1er. En cas de demande en divorce ne contenant pas un accord complet au sens de l'article précédent, à l'audience d'introduction, et après avis du ministère public, le tribunal examine la cause de divorce et le contenu de l'accord partiel éventuellement intervenu.

Le calendrier de mise en état est fixé ainsi que la date de la deuxième audience, laquelle a lieu au plus tôt trois mois et au plus tard quatre mois après l'audience d'introduction.

À la deuxième audience, les accords partiels éventuels sont confirmés ou rétractés, la rétractation se faisant par le dépôt de conclusions au plus tard au jour de l'audience; la demande au fond est alors plaidée.

§ 2. Lorsque les accords partiels sont conclus après le dépôt de la requête, ils sont déposés au greffe et transmis au procureur du Roi pour avis.

En pareille hypothèse, la cause est ramenée à la première audience utile pour statuer sur un nouveau calendrier de mise en état et sur la fixation d'une audience à laquelle les accords seront confirmés ou rétractés par dépôt de conclusions.

§ 3. En toute hypothèse, le divorce ne peut être prononcé que si les parties ont :

— soit conclu et confirmé leur accord sur les questions portant sur la jouissance du logement familial et le caractère gratuit ou non de l'occupation de celui-ci pendant la durée de l'instance en divorce, l'autorité parentale, l'hébergement des enfants mineurs, la contribution alimentaire et la pension alimentaire entre époux, ainsi que la question de l'imputabilité éventuelle de cette dernière lors de l'établissement des comptes de liquidation du régime matrimonial des époux;

— soit justifié, en l'absence d'accord, avoir saisi le juge compétent d'une action tendant au règlement des mesures ci-avant et ce, conformément à l'article 1280 ».

Art. 31

Artikel 1259 van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wet van 19 februari 2001, wordt vervangen door de volgende bepaling :

« Art. 1259. — § 1. Ingeval een vordering tot echtscheiding geen volledige overeenkomst omvat in de zin van het voorgaande artikel, onderzoekt de rechtbank tijdens de inleidingszitting en na advies van het openbaar ministerie de grond van echtscheiding en de inhoud van het gedeeltelijk akkoord dat eventueel werd gesloten.

Het tijdpad van ingereedheidbrenging en de datum van de tweede terechtzitting, die plaatsheeft ten vroegste drie maanden en ten laatste vier maanden na de inleidingszitting, worden bepaald.

Tijdens de tweede terechtzitting worden de eventuele gedeeltelijke akkoorden bevestigd of ingetrokken, waarbij de intrekking geschiedt aan de hand van de neerlegging van conclusies ten laatste op de dag van de terechtzitting; over de vordering ten gronde wordt dan gepleit.

§ 2. Als de gedeeltelijke akkoorden na de indiening van het verzoekschrift worden gesloten, worden ze neergelegd ter griffie en voor advies overgezonden aan de procureur des Konings.

In een dergelijk geval wordt de zaak opnieuw op de eerste dienstige terechtzitting gebracht om te beslissen over een tijdpad voor de ingereedheidbrenging van die zaak en over de bepaling van een zittingsdag waarop de overeenkomsten zullen worden bevestigd dan wel ingetrokken door conclusies in te dienen.

§ 3. In elk geval kan de echtscheiding alleen worden uitgesproken indien de partijen :

— hetzij hun overeenkomst hebben gesloten en bevestigd met betrekking tot de vraagstukken inzake het genot van de gezinswoning en het al dan niet kosteloos betrekken van die woning tijdens de duur van het echtscheidingsgeding, tot het ouderlijk gezag, tot de huisvesting van de minderjarige kinderen, tot het onderhoudsgeld en de uitkering tot onderhoud tussen de echtgenoten onderling, alsmede tot de vraag of die uitkering in voorkomend geval kan worden aangerekend op het ogenblik dat de vereffeningssrekeningen betreffende het huwelijksstelsel van de echtgenoten worden opgemaakt;

— hetzij, bij gebreke van een overeenkomst, het bewijs hebben geleverd dat zij bij de bevoegde rechter een vordering aanhangig hebben gemaakt die er overeenkomstig artikel 1280 toe strekt voor bovenstaande maatregelen een regeling te treffen. ».

Art. 32

L'article 1260 du même Code, abrogé par la loi du 30 juin 1994, est rétabli dans la rédaction suivante :

« Art. 1260. — Les accords globaux ou partiels conclus lors de l'introduction de la requête ou pendant la procédure sont homologués par le tribunal lorsqu'il prononce le divorce.

Cette homologation se fait après contrôle des conditions de forme et de la légalité.

Seules les conventions relatives aux enfants mineurs font l'objet d'un contrôle en opportunité, qui a pour seul objet d'examiner la conformité de leur contenu à l'intérêt de ces enfants.

Les accords partiels conclus lors du dépôt de la requête ou pendant la procédure peuvent porter sur la liquidation du régime matrimonial et la pension après divorce et présenter un caractère provisionnel ou définitif.

À défaut de précision, ces accords sont réputés provisionnels.

En toute hypothèse, ces accords ne lient les parties que s'ils ont été confirmés comme précisé ci-avant.

Une fois un accord homologué, il a valeur de transaction, conformément à l'article 2052 du Code civil. »

Art. 33

L'article 1261, alinéa 2 du même Code est abrogé.

Art. 34

L'article 1262 du même Code, abrogé par la loi du 30 juin 1994, est rétabli dans la rédaction suivante :

« Art. 1262. — Les parties peuvent acquiescer au jugement prononçant le divorce par lettre signée personnellement par elles, déposée au greffe de la juridiction saisie ou notifiée au greffe par une lettre recommandée.

Art. 32

Artikel 1260 van hetzelfde Wetboek, opgeheven bij de wet van 30 juni 1994, wordt hersteld in de volgende lezing :

« Art. 1260. — De rechtbank homologeert op het ogenblik dat zij de echtscheiding uitspreekt de alomvattende dan wel gedeeltelijke overeenkomsten die bij de indiening van het verzoekschrift of tijdens de rechtspleging werden gesloten.

Die homologatie vindt plaats nadat de vorm- en wettigheidsvoorwaarden zijn nagegaan.

Alleen van de overeenkomsten over de minderjarige kinderen wordt de opportuniteit nagegaan; zulks strekt er louter toe na te gaan of de inhoud ervan wel in overeenstemming is met het belang van die kinderen.

De gedeeltelijke overeenkomsten die bij de indiening van het verzoekschrift of tijdens de rechtspleging werden gesloten, mogen betrekking hebben op de opheffing van het huwelijksstelsel en op de uitkering tot onderhoud na de echtscheiding; tevens mogen ze voorlopig dan wel definitief zijn.

Zo terzake niets nader in die overeenkomsten is bepaald, worden ze geacht provisioneel te zijn.

In elk geval zijn de partijen alleen door die overeenkomsten gebonden indien zij werden bevestigd zoals hierboven is gepreciseerd.

Zodra een overeenkomst is gehomologeerd, geldt zij overeenkomstig artikel 2052 van het Burgerlijk Wetboek als dading. ».

Art. 33

Artikel 1261, tweede lid, van hetzelfde Wetboek wordt opgeheven.

Art. 34

Artikel 1262 van hetzelfde Wetboek, opgeheven bij de wet van 30 juni 1994, wordt hersteld in de volgende lezing :

« Art. 1262. — De partijen kunnen berusten in het vonnis waarbij de echtscheiding wordt uitgesproken bij wege van een door hen persoonlijk ondertekend schrijven dat hetzij wordt neergelegd ter griffie van de rechtbank waarbij de zaak aanhangig werd gemaakt, hetzij bij aangetekende brief ter kennis van de griffie wordt gebracht.

À défaut d'acquiescement, le jugement ou l'arrêt prononçant le divorce doit être signifié, les recours ainsi que les délais de recours, en ce compris le pourvoi en cassation, ayant un caractère suspensif.»

Art. 35

L'article 1264 du même Code est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 1264. — Lorsqu'un époux est dans un état de démence ou dans un état grave de déséquilibre mental, l'action en divorce ne pourra être introduite, par cet époux ou par son conjoint, que pour une désunion irrémédiable révélée par une séparation de plus de deux années consécutives.

L'époux qui se trouve dans un état de démence ou de grave déséquilibre mental est représenté par son tuteur, son administrateur provisoire ou, à défaut, par un administrateur *ad hoc* préalablement désigné par le juge saisi de la demande en divorce.

Le représentant de cet époux ne pourra en aucun cas être son conjoint en manière telle que si ce conjoint est tuteur ou administrateur provisoire, un administrateur *ad hoc* devra être désigné.

Le représentant agira pour demander ou défendre dans l'action en divorce et pourra également conclure les accords partiels ou globaux, conformes aux intérêts de la personne protégée.

Lorsque l'époux est sous régime d'interdiction et d'administration provisoire, son représentant devra respecter les formalités habilitantes du statut d'incapacité pour tout ce qui touche au patrimoine de l'incapable.

Lorsque la personne protégée est représentée par un administrateur *ad hoc*, le juge saisi de l'action en divorce n'homologue les accords conclus qu'après contrôle du respect de l'intérêt de la personne protégée.»

Art. 36

Les articles 1267 et 1268 du même Code sont abrogés.

Bij gebreke van berusting moet het vonnis of het arrest waarbij de echtscheiding wordt uitgesproken, worden betekend, hetgeen tot gevolg heeft dat de beroepen en beroepstermijnen, met inbegrip van die betreffende voorziening in cassatie, een schorsend karakter hebben.».

Art. 35

Artikel 1264 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen als volgt :

« Art. 1264. — Wanneer een echtgenoot zich in een toestand van krankzinnigheid of van diepe geestesstoornis bevindt, kan die echtgenoot of diens wederhelft de vordering tot echtscheiding alleen instellen wegens een duurzame ontwrichting van het huwelijk welke blijkt uit de onafgebroken scheiding van de echtgenoten gedurende meer dan twee jaar.

De echtgenoot die zich in een toestand van krankzinnigheid of van diepe geestesstoornis bevindt, wordt vertegenwoordigd door zijn voogd, door zijn voorlopig bewindvoerder of, bij gebreke daarvan, door zijn *ad hoc*-bewindvoerder die vooraf is aangewezen door de rechter bij wie het verzoekschrift tot echtscheiding aanhangig werd gemaakt.

De vertegenwoordiger van die echtgenoot kan in geen geval diens wederhelft zijn, waardoor als die laatste voogd of voorlopig bewindvoerder is, een *ad hoc*-bewindvoerder moet worden aangewezen.

De vertegenwoordiger treedt op om bij de vordering tot echtscheiding eiser of verweerder te zijn, en voorts kan hij de gedeeltelijke of alomvattende overeenkomsten sluiten in overeenstemming met de belangen van de beschermde persoon.

Zo de echtgenoot onbekwaam is verklaard en zo diens voorlopig bewind wordt gevoerd, moet zijn vertegenwoordiger de vormvereisten die de status van onbekwame verlenen, in acht nemen voor alles wat het vermogen van die onbekwame aanbelangt.

Wanneer een *ad hoc*-bewindvoerder de beschermde persoon vertegenwoordigt, homologeert de rechter bij wie de vordering tot echtscheiding aanhangig werd gemaakt de gesloten overeenkomsten pas nadat is nagegaan of de belangen van de beschermde persoon in acht werden genomen.».

Art. 36

De artikelen 1267 en 1268 van hetzelfde Wetboek worden opgeheven.

Art. 37

L'article 1269 alinéa 2 du même Code est remplacé par la disposition suivante :

« Il est fait mention dans tous les cas du moment où la séparation de fait a pris cours ».

Art. 38

L'article 1270*bis* du même Code est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 1270*bis*. — La preuve que les époux vivent séparés depuis plus de deux années consécutives peut être fournie par toutes voies de droit, à l'exclusion du serment ».

Art. 39

L'article 1274 du même Code, modifié par la loi du 30 juin 1994, est complété par l'alinéa suivant :

« La requête civile n'est pas ouverte contre les jugements de divorce. »

Art. 40

À l'article 1275, § 1er du même Code, modifié par la loi du 30 juin 1994, les mots « pour cause déterminée » sont supprimés.

Art. 41

L'article 1278 du même Code est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 1278. — Sans préjudice des articles 318, 320, 1400, 8°, et 1407, dernier alinéa du Code civil, le jugement de divorce n'a d'effet entre les parties que pour l'avenir.

Ces effets se produisent au moment où la décision qui prononce la dissolution de l'union conjugale, coulée en force de chose jugée, est transcrite dans les registres de l'état civil.

La décision de divorce n'est coulée en force de chose jugée que lorsque qu'elle n'est plus susceptible de recours ordinaire ou de pourvoi en cassation.

Art. 37

Artikel 1269, tweede lid, van hetzelfde Wetboek wordt vervangen als volgt :

« In alle gevallen wordt melding gemaakt van het tijdstip waarop de feitelijke scheiding een aanvang heeft genomen. ».

Art. 38

Artikel 1270*bis* van hetzelfde Wetboek wordt vervangen als volgt :

« Art. 1270*bis*. — Het bewijs dat de echtgenoten meer dan twee jaar onafgebroken gescheiden leven, mag geleverd worden door alle rechtsmiddelen, met uitsluiting van de eed. ».

Art. 39

Artikel 1274 van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wet van 30 juni 1994, wordt aangevuld met het volgende lid :

« Verzoeken tot herroeping van het gewijsde kunnen niet worden ingediend tegen echtscheidingsvonnissen. ».

Art. 40

In artikel 1275, § 1, van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wet van 30 juni 1994, worden de woorden « op grond van bepaalde feiten » weggelaten.

Art. 41

Artikel 1278 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen als volgt :

« Art. 1278. — Onverminderd de artikelen 318, 320, 1400, 8°, en 1407, laatste lid, van het Burgerlijk Wetboek, heeft het vonnis waarbij de echtscheiding wordt uitgesproken alleen gevolg ten aanzien van de partijen onderling en in de toekomst.

Die gevolgen hebben pas uitwerking op het ogenblik waarop de beslissing waarbij de ontbinding van de echtverbintenis wordt uitgesproken, in kracht van gewijsde is getreden en is overgeschreven in de registers van de burgerlijke stand.

Het vonnis waarbij de echtscheiding wordt uitgesproken, treedt pas in kracht van gewijsde wanneer er niet langer gewoon beroep noch voorziening in cassatie kan tegen worden ingesteld.

Lorsque un des époux décède avant que la décision prononçant le divorce soit coulée en force de chose jugée, l'union matrimoniale est dissoute par décès.

Lorsqu'il décède après cette date, l'union matrimoniale est dissoute par divorce.»

Art. 42

L'article 1279 du même Code, abrogé par la loi du 13 avril 1995, est rétabli dans la rédaction suivante :

« Art. 1279. — Sous réserve de ce qui est prévu à l'article 1400, 8° et 1407 *in fine* du Code civil, le divorce n'a d'effets à l'égard des tiers qu'à dater de la transcription du divorce dans les registres de l'état civil, et pour l'avenir seulement.

En conséquence, le divorce des époux ne modifie pas leurs droits et obligations à l'égard des tiers, pour ce qui est des droits et obligations nés ou conclus avant la transcription du divorce dans les registres de l'état civil. »

Art. 43

À l'article 1280 du même Code, modifié par les lois des 14 juillet 1976, 2 février 1994, 30 juin 1994, 20 mai 1997 et 28 janvier 2003 sont apportées les modifications suivantes :

1. l'alinéa 1er est complété par la disposition suivante :

« Le président du tribunal est saisi par la requête introductive de la procédure en divorce, par requête contradictoire ultérieure, par procès-verbal de comparution volontaire »;

2. à l'alinéa 6, les mots « sur la signification qui leur en est faite par ministère d'huissier de justice » sont remplacés par les mots « sur la notification qui leur en est faite par le greffe »;

3. au dernier alinéa, les mots « Sans préjudice d'une nouvelle citation » sont remplacés par les mots « Sans préjudice d'une nouvelle requête ».

Ingeval een van de echtgenoten overlijdt voordat het vonnis waarbij de echtscheiding is uitgesproken, in kracht van gewijsde is gegaan, wordt de echtverbintenis ingevolgd overlijden ontbonden.

Ingeval hij na die datum overlijdt, wordt de echtverbintenis ingevolgd echtscheiding ontbonden.»

Art. 42

Artikel 1279 van hetzelfde Wetboek, opgeheven bij de wet van 13 april 1995, wordt hersteld in de volgende lezing :

« Art. 1279. — Onverminderd hetgeen is bepaald in de artikelen 1400, 8., en 1407, *in fine*, van het Burgerlijk Wetboek, heeft de echtscheiding ten aanzien van derden alleen gevolg vanaf de datum van overschrijving van de echtscheiding in de registers van de burgerlijke stand, en alleen in de toekomst.

Bijgevolg wijzigt de echtscheiding van de echtgenoten geenszins hun rechten en verplichtingen ten aanzien van derden met betrekking tot de rechten en verplichtingen die zijn ontstaan of overeengekomen vóór de overschrijving van de echtscheiding in de registers van de burgerlijke stand. ».

Art. 43

In artikel 1280 van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wetten van 14 juli 1976, 2 februari 1994, 30 juni 1994, 20 mei 1997 en 28 januari 2003, worden de volgende wijzigingen aangebracht :

1. het eerste lid wordt aangevuld als volgt :

« De zaak wordt bij de voorzitter van de rechtbank aanhangig gemaakt middels het verzoekschrift waarbij de echtscheidingsprocedure wordt ingeleid, dan wel middels een later gezamenlijk verzoekschrift of bij proces-verbaal van vrijwillige verschijning. »;

2. in het zesde lid worden de woorden « nadat zij hun, op verzoek van een van de partijen, door een gerechtsdeurwaarder zal zijn betekend » vervangen door de woorden « nadat zij hun, op verzoek van een van de partijen, door de griffie ter kennis zal zijn gebracht »;

3. in het laatste lid worden de woorden « Onverminderd een nieuwe dagvaarding » vervangen door de woorden « Onverminderd een nieuw verzoekschrift ».

Art. 44

À l'article 1282 du même Code, modifié par les lois du 30 juin 1994 et du 20 mai 1997, les mots « à partir de la date de la signification de la citation en divorce » sont remplacés par les mots : « à partir de la date du dépôt au greffe de la requête en divorce ».

Art. 45

L'article 1284 du même Code est complété par l'alinéa suivant :

« La réconciliation consiste en une reprise de la vie conjugale, avec abandon de la procédure en divorce, cet abandon étant suffisamment démontré par l'absence de tout acte de procédure pendant une période continue de six mois au moins ».

Art. 46

À l'article 1286*bis* du même Code, modifié par les lois du 1er juillet 1974 et du 30 juin 1994, les mots « prononcé sur base de l'article 232 du Code civil » sont supprimés.

Art. 47

La section II du chapitre XI du livre IV de la 4e partie du même Code, intitulée « Du divorce par consentement mutuel », comprenant les articles 1287 à 1304 est abrogée.

Art. 48

§ 1er. La section III du chapitre XI du livre IV de la 4e partie du même Code, intitulée « De la séparation de corps » devient la section II.

§ 2. L'article 1305 du même Code est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 1305. — Dans les cas où les époux peuvent demander le divorce, ils peuvent pareillement former demande en séparation de corps ».

Art. 49

L'article 1306 du même Code est remplacé par la disposition suivante :

Art. 44

In artikel 1282 van hetzelfde Wetboek, vervangen bij de wetten van 30 juni 1994 en 20 mei 1997, worden de woorden « te rekenen van de datum waarop de dagvaarding tot echtscheiding is betekend » vervangen door de woorden « te rekenen van de datum waarop het verzoekschrift tot echtscheiding ter griffie is neergelegd ».

Art. 45

Artikel 1284 van hetzelfde Wetboek wordt aangevuld met het volgende lid :

« De verzoening bestaat erin dat het huwelijksleven hervat en dat van de echtscheidingsprocedure wordt afgezien, met dien verstande dat dat laatste facet afdoende wordt aangetoond doordat gedurende een ononderbroken tijdspanne van ten minste zes maanden geen enkele procedurele handeling plaatsvindt. ».

Art. 46

In artikel 1286*bis* van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wetten van 1 juli 1974 en 30 juni 1994, worden de woorden « , uitgesproken op grond van artikel 232 van het Burgerlijk Wetboek, » weggelaten.

Art. 47

Deel IV, boek IV, hoofdstuk XI, afdeling II van hetzelfde Wetboek met als opschrift « Echtscheiding door onderlinge toestemming », dat de artikelen 1287 tot 1304 omvat, wordt opgeheven.

Art. 48

§ 1. Deel IV, boek IV, hoofdstuk XI, afdeling III van hetzelfde Wetboek met als opschrift « Scheiding van tafel en bed » wordt afdeling II.

§ 2. Artikel 1305 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen als volgt :

« Art. 1305. — In de gevallen waarin de echtgenoten echtscheiding kunnen vorderen, staat het hun eveneens vrij een vordering tot scheiding van tafel en bed in te stellen. ».

Art. 49

Artikel 1306 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen als volgt :

«Art. 1306. — Les articles 1254 à 1263, 1269 à 1270bis, 1274 à 1280 sont applicables à la demande de séparation de corps».

Art. 50

L'article 1307 du même Code est remplacé par la disposition suivante :

«Art. 1307. — Après séparation de corps, chaque époux peut demander le divorce pour désunion irrémédiable.

L'intentement d'une action en divorce n'est pas, par lui-même, une cause permettant la révision des conventions conclues dans le cadre de la séparation de corps».

Art. 51

La section IV du chapitre XI du livre IV de la 4e partie du même Code intitulée «Conversion de la séparation de corps en divorce», contenant les articles 1309 et 1310 est abrogée.

Chapitre IV

Dispositions transitoires et entrée en vigueur

Art. 52

La présente loi ne s'applique aux procédures en cours lors de son entrée en vigueur que si les deux parties y consentent par un acte déposé au greffe de la juridiction saisie.

Dans les autres cas, la nouvelle loi ne s'applique qu'aux procédures introduites après son entrée en vigueur.

Art. 53

La présente loi entre en vigueur au premier jour du sixième mois qui suit celui au cours duquel elle aura été publiée au *Moniteur belge*.

21 octobre 2005.

Christine DEFRAIGNE.

«Art. 1306. — De artikelen 1254 tot 1263, 1269 tot 1270bis en 1274 tot 1280 zijn van toepassing op de vordering tot scheiding van tafel en bed.».

Art. 50

Artikel 1307 van hetzelfde Wetboek wordt vervangen als volgt :

«Art. 1307. — Na de scheiding van tafel en bed kan elke echtgenoot echtscheiding vorderen wegens duurzame ontwrichting van het huwelijk.

De instelling van een vordering tot echtscheiding is op zich geen grond tot herziening van de overeenkomsten die in het kader van de scheiding van tafel en bed werden gesloten.».

Art. 51

Deel IV, boek IV, hoofdstuk XI, afdeling IV van hetzelfde Wetboek met als opschrift «Omzetting van de scheiding van tafel en bed in echtscheiding», dat de artikelen 1309 en 1310 omvat, wordt opgeheven.

Hoofdstuk IV

Overgangsbepalingen en inwerkingtreding

Art. 52

Deze wet is alleen van toepassing op de op het ogenblik van de inwerkingtreding hangende procedures indien beide partijen daarmee instemmen bij wege van een akte die wordt neergelegd ter griffie van de rechtbank waarbij de zaak aanhangig werd gemaakt.

In de andere gevallen is de nieuwe wet alleen van toepassing op de procedures die worden ingesteld na de inwerkingtreding ervan.

Art. 53

Deze wet treedt in werking op de eerste dag van de zesde maand die volgt op de maand waarin zij in het *Belgisch Staatsblad* wordt bekendgemaakt.

21 oktober 2005.